

SAMNORRÆN KÖNNUN UM RÉTT BARNNA TIL ÞÁTTTÖKU 2009-2010

EFNISYFIRLIT

1. INNGANGUR
 - 1.1. Bakgrunnur rannsóknarinnar
 - 1.2. Markmið og aðferðir rannsóknarinnar
2. LÝSING Á RANNSÓKNAREFNI
3. RÉTTINDI BARNA
 - 3.1. Hversu mikið telurðu þig vita um réttindi barna?
 - 3.2. Hvar hefur þú aflað þér þekkingar um réttindi barna?
 - 3.3. Telurðu réttindi barna eiga við...?
 - 3.4. Hvaða skoðun hefurðu á líkamlegum refsingum á börnum?
4. MANNRÉTTINDI
5. GREINING Á ÁSTANDI MEÐ GLOPPUGREININGU (GAP ANALYSIS)
6. ÞÁTTTAKA Í DAGLEGU LÍFI OG ÁKVARÐANATÖKU
 - 6.2. Raunverulegir möguleikar á þátttöku
 - 6.3. Gloppugreining
 - 6.4. Atriði tengd skóla
 - 6.5. Atriði tengd heimilinu
 - 6.6. Atriði tengd frítíma
 - 6.7. Samanburður eftir kyni
 - 6.8. Samanburður eftir aldri
 - 6.9. Samanburður eftir landi
7. SKOÐANIR Á FJÖLMIÐLUM, UPPLÝSINGUM OG ÞÁTTTÖKU
 - 7.1. Fullyrðingar um fjölmiðla og þátttöku ungs fólks
 - 7.2. Mikilvægustu málefni þar sem skoðanir ungs fólks ættu að fá að heyrast
 - 7.3. Mikilvægustu atriðin er varða loftslagsbreytingar og umhverfismál
 - 7.4. Þátttaka
8. BÖRN OG UNGLINGAR SEM ÞJÓDFÉLAGSPEGNAR
 - 8.1. Mikilvægi leiða og aðferða til þátttöku
 - 8.2. Raunverulegir möguleikar til áhrifa
 - 8.3. Gloppugreining
 - 8.4. Samanburður eftir kyni
 - 8.5. Samanburður eftir aldri
 - 8.6. Samanburður eftir landi
9. LÍFSGÆÐI
10. BREYTINGAR Á SKOÐUNUM Á ÞVÍ AÐ HAFA ÁHRIF

AUKASPUERNINGAR: NOREGUR OG SVÍÞJÓÐ

11. EINELTI OG INNGRIP
12. STUÐNINGUR FULLORÐINNA
 - 12.1. Tiltækileiki stuðnings fullorðinna
 - 12.2. Hvar hægt er að finna stuðning fullorðinna
13. SAMANTEKT Á NIÐURSTÖÐUM EFTIR LANDI
14. HEILDARNIÐURSTÖÐUR

1. INNGANGUR

1.1. Bakgrunnur rannsóknarinnar

Þessi skýrsla er samnorræn rannsókn að undirlagi UNICEF á rétti barna til þátttöku. Rannsóknin var framkvæmd af Innolink Research, Ltd.

Í nóvember 2009 varð Barnasáttmáli Sameinuðu þjóðanna 20 ára. Allsherjarþing Sameinuðu þjóðanna fullgilti sáttmálann þann 20. nóvember, 1989. Sáttmálinn, sem hlotið hefur almenna viðurkenningu, samanstendur af yfirlýsingum og viðmiðum varðandi rétt hvers barns „án tillits til kynþáttar, litarháttar, kyns, tungu, trúar, stjórnálaskoðana eða annarra skoðana, uppruna með tilliti til þjóðernis, þjóðháttar eða félagslegrar stöðu, eigna, fötlunar, ætternis eða annarra aðstæðna þess, foreldra þess, eða lögráðamanns“ (2. gr.). Þessi samnorræna rannsókn á rétti barna til þátttöku var framkvæmd í tilefni af 20 ára afmæli sáttmálans.

Samkvæmt Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna bera fullorðnir ábyrgð á að hlusta á skoðanir barna. Sérhver barn undir 18 ára aldri hefur rétt til að taka þátt í ákvarðanatöku og aðilar að sáttmálanum „skulu tryggja barni sem getur myndað eigin skoðanir rétt til að láta þær frjálsslega í ljós í öllum málum sem það varða, og skal tekið réttmætt tillit til skoðana þess í samræmi við aldur þess og proska“ (12. gr.).

Þetta á að fela í sér möguleika til að koma skoðunum sínum á framfæri á frjálsan og opinn hátt. Þar af leiðir að fullorðnir ættu að hlusta á það sem börn hafa til málanna að leggja og taka það með í reikninginn við ákvarðanatöku. Vilji og hæfileikar til að hafa áhrif þróast með tíð og tíma yfir árin og því ætti að stuðla að því að börn treysti á eigin viðhorf, hæfileika og þekkingu. Áunnir hæfileikar fólks til þjóðfélagsþátttöku munu síðar í lífinu endurspeglast í virkri þátttöku og viðhorfi til umhverfis og samfélags.

Tilgangur þessarar rannsóknar er að vera málsvari fyrir réttindi barna og auka vitund um þau ásamt því að hvetja fullorðna til að hlusta á viðhorf þeirra og skoðanir og taka tillit til þeirra við ákvarðanir sem snerta börn og unglinga.

1.2. Markmið og aðferðir rannsóknarinnar

Markmið rannsóknarinnar voru eftirfarandi:

- Að komast að því hversu vel nemendur í efri bekkjum grunnskóla á Norðurlöndunum (12-16 ára) væru að sér hvað varðar réttindi barna sem og mannréttindi yfir höfuð,
- að afla upplýsinga um þátttöku nemenda í efri bekkjum grunnskóla í daglegu lífi og ákvarðanatöku, að afla upplýsinga um skoðanir og viðhorf
- nemenda til fjölmiðla, upplýsinga og þátttöku, að komast að því hvaða mismunandi leiðir og
- aðferðir eru notaðar til þátttöku og hvernig, að fá viðbrögð frá þátttakendum varðandi málefni á borð við umhverfismál.

Heildarmarkmið rannsóknarinnar var að ákvarða að hvaða marki hlustað sé á börn og í hvaða málefnum þau vilji helst að hlustað sé á sig og þar með að varða veginn til aukinnar og betri þátttöku barna í daglegu lífi inni á heimilum, í skóla og samfélaginu.

Spurningar voru lagðar fyrir þátttakendur á netinu og með skriflegum spurningalistum, á tímabilinu ágúst 2009 til febrúar 2010. Upplýsingasöfnun var skipulögð af Innolink Research. Markhópur rannsóknarinnar samanstóð af nemendum á Norðurlöndunum í efri bekkjum grunnskóla, 12 til 16 ára, sem unnu könnunina á skólatíma.

Sú leið til gagnasöfnunar sem var valin fyrir þessa könnun var lagskipt gagnasöfnun til þess að val á skólum næði að endurspeglar alla landshluta og sveitarfélög á Norðurlöndunum. Gagnasöfnunin tók einnig stærð skóla með í reikninginn (lítill, meðalstór, stór). Ennfremur gegndi stærð bæjar og fjöldi nemenda í skóla hlutverki bakgrunnsupplýsinga við val á skólum til þátttöku. Í niðurstöðum þessarar rannsóknar hafa gögn verið

aðlöguð á þá vegu að raunveruleg dreifing íbúa í aldurshópana 12 til 16 ára á Norðurlöndunum taki á sig sem raunsannasta mynd. Aðlöguð gagnasöfnun (weighted sampling) er notuð sem reikniaðferð svo að hægt sé að heimfæra niðurstöðurnar á almennan hátt upp á hinn raunverulega hóp barna og unglinga sem búsett eru á Norðurlöndunum. Aðlögunin hefur verið reiknuð út frá tölum um íbúafjölda frá árinu 2008 í hverju landi fyrir sig. Sameinaðar aðlagðar (weighted) niðurstöður frá öllum Norðurlöndunum verða kynntar í fyrsta hluta skýrslunnar áður en óaðlagðar (unweighted) niðurstöður eru í framhaldinu kynntar fyrir hvert einstakt land.

Þessi samnorræna rannsókn á rétti barna til þátttöku er byggð á 5775 svörum þátttakenda í heildina.

Heildarskekkjumörk eru $\pm 1,3\%$.

LAND	SKEKKJU-MÖRK	FJÖLDI ÞÁTTTAKENDA	FJÖLDI SKÓLA
Finnland	$\pm 3,0\%$	1044	33
Svíþjóð	$\pm 2,4\%$	1697	44
Noregur	$\pm 2,8\%$	1199	31
Danmörk	$\pm 3,1\%$	1008	27
Ísland	$\pm 3,3\%$	827	20
Alls	$\pm 1,3\%$	5775	155

2. LÝSING Á RANNSÓKNAREFNI

Rannsóknarefni er lýst í prósentustigum, sem gefur heildarmynd af því hvernig svör dreifðust.

Eftirfarandi töflur sýna óaðlagða (unweighted) dreifingu bakgrunnsupplýsinga.

ÚRLAUSNARAÐFERÐ	2009
Internetið	81,3% (4697)
Bréfleiðis	18,7% (1078)
Alls	100,0% (5775)

UPPLÝSINGAR UM SKRÁNINGU

LAND	2009
Finnland	18,1% (1044)
Svíþjóð	29,4% (1697)
Noregur	20,8% (1199)
Danmörk	17,5% (1008)
Ísland	14,3% (827)
Alls	100,0% (5775)

Landshluti (Finnland)	2009
Etelä-Karjalan maakunta	1,9% (20)
Pohjanmaan maakunta	3,0% (31)
Pohjois-Karjalan maakunta	2,9% (30)
Keski-Suomen maakunta	4,9% (51)
Lapin maakunta	3,9% (41)
Pirkanmaan maakunta	8,7% (91)
Päijät-Hämeen maakunta	3,8% (40)
Etelä-Pohjanmaan maakunta	3,9% (41)
Kymenlaakson maakunta	2,9% (30)
Kainuun maakunta	1,9% (20)
Pohjois-Pohjanmaan maakunta	7,8% (81)
Satakunnan maakunta	3,8% (40)
Keski-Pohjanmaan maakunta	1,0% (10)
Uudenmaan maakunta	29,2% (305)
Etelä-Savon maakunta	2,9% (30)
Itä-Uudenmaan maakunta	1,9% (20)
Kanta-Hämeen maakunta	3,0% (31)
Pohjois-Savon maakunta	4,8% (50)
Varsinais-Suomen maakunta	7,9% (82)
Alls	100,0% (1044)

Landshluti (Svíþjóð)	2009
Norbottens län	2,9% (50)
Södermanlands län	2,9% (49)
Dalarnas län	2,9% (50)
Värmlands län	2,9% (49)
Västra Götalands län	16,4% (278)
Västerbottens län	2,9% (49)
Jönköpings län	3,8% (65)
Hallands län	2,9% (49)
Uppsala län	3,9% (66)
Jämtlands län	1,0% (17)
Västmanlands län	2,9% (50)
Skåne län	12,6% (213)
Blekinge län	1,9% (33)
Kronobergs län	2,0% (34)
Örebro län	2,9% (50)
Stockholms län	20,3% (344)
Kalmar län	2,9% (50)
Gotlands län	1,2% (20)
Östergötlands län	4,8% (82)
Västernorrlands län	2,9% (49)
Gävleborgs län	2,9% (50)
Alls	100,0% (1697)

Landshluti (Noregur)	2009
Buskerud	4,9% (59)
Hedmark	3,9% (47)
Hordaland	9,9% (119)
Oppland	3,9% (47)
Vestfold	4,9% (59)
Aust-Agder	2,9% (35)
Troms	2,9% (35)
Møre og Romsdal	4,9% (59)
Østfold	6,0% (72)
Vest-Agder	4,0% (48)
Finnmark	2,0% (24)
Akershus	12% (144)
Oslo	9,0% (108)
Rogaland	9,0% (108)
Sogn og Fjordane	2,0% (24)
Telemark	4,0% (48)
Nord-Trøndeland	3,0% (36)
Nordland	5,0% (60)
Sør-Trøndelag	5,6% (67)
Alls	100,0% (1199)

Landshluti (Danmörk)	2009
Syddanmark	22,0% (222)
Sjælland	18,6% (187)
Midtjylland	21,1% (213)
Nordjylland	12,3% (124)
Hovedstaden	26,0% (262)
Alls	100,0% (1008)

Landshluti (Ísland)	2009
Suðurland	8,5% (70)
Suðurnes	7,5% (62)
Austurland	6,2% (51)
Vesturland	6,7% (55)
Vestfirðir	2,8% (23)
Norðurland vestra	1,8% (15)
Norðurland eystra	9,4% (78)
Höfuðborgarsvæðið	57,2% (473)
Alls	100,0% (827)

Landshluti	Finnland	Svíþjóð	Noregur	Danmörk	Ísland
Norður	13,6% (142)	5,8% (99)	9,9% (119)	12,3% (124)	14,0% (116)
Austur	10,5% (110)	44,8% (760)	48,3% (579)	44,5% (449)	6,2% (51)
Suður	42,7% (446)	26,2% (444)	15,9% (191)	22,0% (222)	73,2% (605)
Vestur	33,1% (346)	23,2% (394)	25,9% (310)	21,1% (213)	6,7% (55)
Alls	100,0% (1044)	100,0% (1697)	100,0% (1199)	100,0% (1008)	100,0% (827)

Stærð sveitarfélags	Finnland	Svíþjóð	Noregur	Danmörk	Ísland
Undir 15.000 íbúar	42,1% (440)	22,7% (386)	44,5% (533)	39,6% (399)	33,4% (276)
15.000 - 30.000	12,4% (129)	21,4% (363)	22,7% (272)	26,9% (271)	9,4% (78)
30.001 - 50.000	12,8% (134)	18,8% (319)	5,5% (66)	3,2% (32)	0,0% (0)
50.001 - 70.000	6,5% (68)	9,3% (157)	2,8% (34)	17,7% (178)	0,0% (0)
70.001 - 100.000	8,9% (93)	3,5% (59)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Yfir 100.000 íbúar	17,2% (180)	24,3% (413)	24,5% (294)	12,7% (128)	57,2% (473)
Alls	100,0% (1044)	100,0% (1697)	100,0% (1199)	100,0% (1008)	100,0% (827)

Stærð skóla	Finnland	Svíþjóð	Noregur	Danmörk	Ísland
Lítill	18,6% (194)	31,2% (530)	33,6% (403)	30,7% (309)	16,7% (138)
Meðalstór	45,3% (473)	32,6% (554)	32,2% (386)	25,8% (260)	40,5% (335)
Stór	36,1% (377)	36,1% (613)	34,2% (410)	43,6% (439)	42,8% (354)
Alls	100,0% (1044)	100,0% (1697)	100,0% (1199)	100,0% (1008)	100,0% (827)

ATH. Skilgreining á stærð skóla er mismunandi milli Norðurlandanna.

BAKGRUNNSUPPLÝSINGAR

Aldur	Finnland	Svíþjóð	Noregur	Danmörk	Ísland
12	3,7% (38)	6,2% (104)	5,6% (67)	6,0% (60)	13,3%(109)
13	26,6% (275)	27,1% (458)	31,0% (369)	28,2% (282)	26,6% (219)
14	39,0% (402)	32,2% (545)	33,3% (397)	29,4% (294)	27% (222)
15	29,7% (307)	30,2% (511)	27,4% (327)	29,2% (292)	29,3% (241)
16	1,0% (10)	4,1% (70)	2,5% (30)	6,8% (68)	1,3% (11)
Annar aldur	0,0% (0)	0,2% (3)	0,2% (2)	0,4% (4)	2,4% (20)
Alls	100,0% (1032)	100,0% (1691)	100,0% (1192)	100,0% (1000)	100,0% (822)

Kyn	Finnland	Svíþjóð	Noregur	Danmörk	Ísland
Stúlkur	47,2% (489)	51,4% (871)	49,1% (587)	51,6% (515)	49,6% (408)
Drengir	52,8% (547)	48,6% (823)	50,9% (609)	48,4% (483)	50,4% (414)
Alls	100,0% (1036)	100,0% (1694)	100,0% (1196)	100,0% (998)	100,0% (822)

Menntun foreldra	Finnland	Svíþjóð	Noregur	Danmörk	Ísland
Báðir foreldrar með háskólapróf	17,6% (182)	36,6% (611)	30,8% (366)	31,9% (316)	29,0% (237)
Annað foreldrið með háskólapróf	22,3% (231)	21,0 % (351)	25,8% (306)	23,0% (228)	27,1% (221)
Hvorugt foreldrið með háskólapróf	12,7% (131)	6,1% (101)	9,5% (113)	15,7% (156)	14,9% (122)
Veit ekki	47,4% (490)	36,3% (605)	33,9% (402)	29,4% (292)	29,0% (237)
Alls	100,0% (1034)	100,0% (1668)	100,0% (1187)	100,0% (992)	100,0% (817)

Fæðingarland - Ég er...	Finnland	Svíþjóð	Noregur	Danmörk	Ísland
fædd/ur í/á Finnlandi/Svíþjóð/ Noregi/Danmörku/Íslandi	96,3% (992)	92,1% (1556)	93,2% (1088)	93,2% (926)	86,9% (714)
fædd/ur erlendis	3,7% (38)	7,9% (134)	6,8% (79)	6,8% (68)	13,1% (108)
Alls	100,0% (1030)	100,0% (1690)	100,0% (1167)	100,0% (994)	100,0% (822)

Erlendis - hvar?	Finnland	Svíþjóð	Noregur	Danmörk	Ísland
Asíu	10,8% (4)	28,8% (36)	33,3% (25)	40,3% (25)	18,7% (20)
Afríku	16,2% (6)	17,6% (22)	12,0% (9)	9,7% (6)	5,6% (6)
Ástralíu	2,7% (1)	0,0% (0)	1,3% (1)	0,0% (0)	0,9% (1)
Norður-Ameríku	8,1% (3)	2,4% (3)	4,0% (3)	1,6% (1)	7,5% (8)
Annars staðar í Evrópu	59,5% (22)	46,4% (58)	45,3% (34)	45,2% (28)	62,6% (67)
Suður-Ameríku	2,7% (1)	4,8% (6)	4,0% (3)	3,2% (2)	4,7% (5)
Alls	100,0% (37)	100,0% (125)	100,0% (75)	100,0% (62)	100,0% (107)

Fæðingarland foreldris	Finnland	Svíþjóð	Noregur	Danmörk	Ísland
Báðir foreldrar fæddir í/á Finnlandi/Svíþjóð/Noregi/Danmörku/Íslandi	27,3% (9)	19,2% (19)	30,7% (23)	26,2% (17)	38,6% (39)
Báðir foreldrar fæddir erlendis	39,4% (13)	60,6% (60)	54,7% (41)	44,6% (29)	44,6% (45)
Annað foreldrið fætt í/á Finnlandi/Svíþjóð/Noregi/Danmörku/Íslandi og hitt fætt erlendis	33,3% (11)	20,2% (20)	14,7% (11)	29,2% (19)	16,8% (17)
Alls	100,0% (33)	100,0% (99)	100,0% (75)	100,0% (65)	100,0% (101)

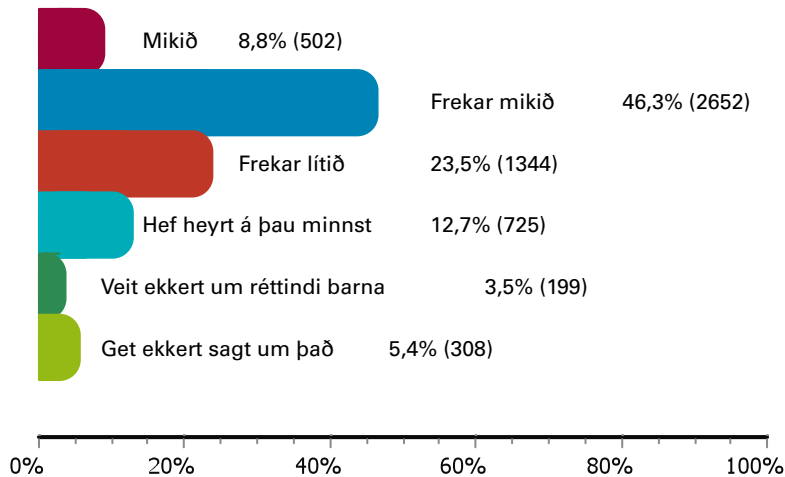
Báðir foreldrar fæddir erlendis - hvar?	Finnland	Svíþjóð	Noregur	Danmörk	Ísland
Asíu	11,1% (2)	36,5% (46)	51,4% (38)	52,1% (50)	26,2% (16)
Afríku	11,1% (2)	11,9% (15)	10,8% (8)	14,6% (14)	4,9% (3)
Ástralíu	5,6% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Norður-Ameríku	5,6% (1)	0,8% (1)	2,7% (2)	0,0% (0)	1,6% (1)
Annars staðar í Evrópu	66,7% (12)	47,6% (60)	33,8% (25)	33,3% (32)	60,7% (37)
Suður-Ameríku	0,0% (0)	3,2% (4)	1,4% (1)	0,0% (0)	6,6% (4)
Alls	100,0% (18)	100,0% (126)	100,0% (74)	100,0% (96)	100,0% (61)

Annað foreldrið fætt erlendis - hvar?	Finnland	Svíþjóð	Noregur	Danmörk	Ísland
Asíu	11,4% (5)	17,2% (20)	21,4% (18)	20,7% (12)	21,3% (13)
Afríku	13,6% (6)	3,4% (4)	7,1% (6)	3,4% (2)	3,3% (2)
Ástralíu	0,0% (0)	0,9% (1)	1,2% (1)	1,7% (1)	0,0% (0)
Norður-Ameríku	6,8% (3)	6,9% (8)	8,3% (7)	12,1% (7)	11,5% (7)
Annars staðar í Evrópu	63,6% (28)	62,9% (73)	61,9% (52)	62,1% (36)	57,4% (35)
Suður-Ameríku	4,5% (2)	8,6% (10)	0,0% (0)	0,0% (0)	6,6% (4)
Alls	100,0% (44)	100,0% (116)	100,0% (84)	100,0% (58)	100,0% (61)

3. RÉTTINDI BARNA

3.1. Hversu mikið telurðu þig vita um réttindi barna?

Öll Norðurlöndin



Mynd 1: Hversu mikið telurðu þig vita um réttindi barna?

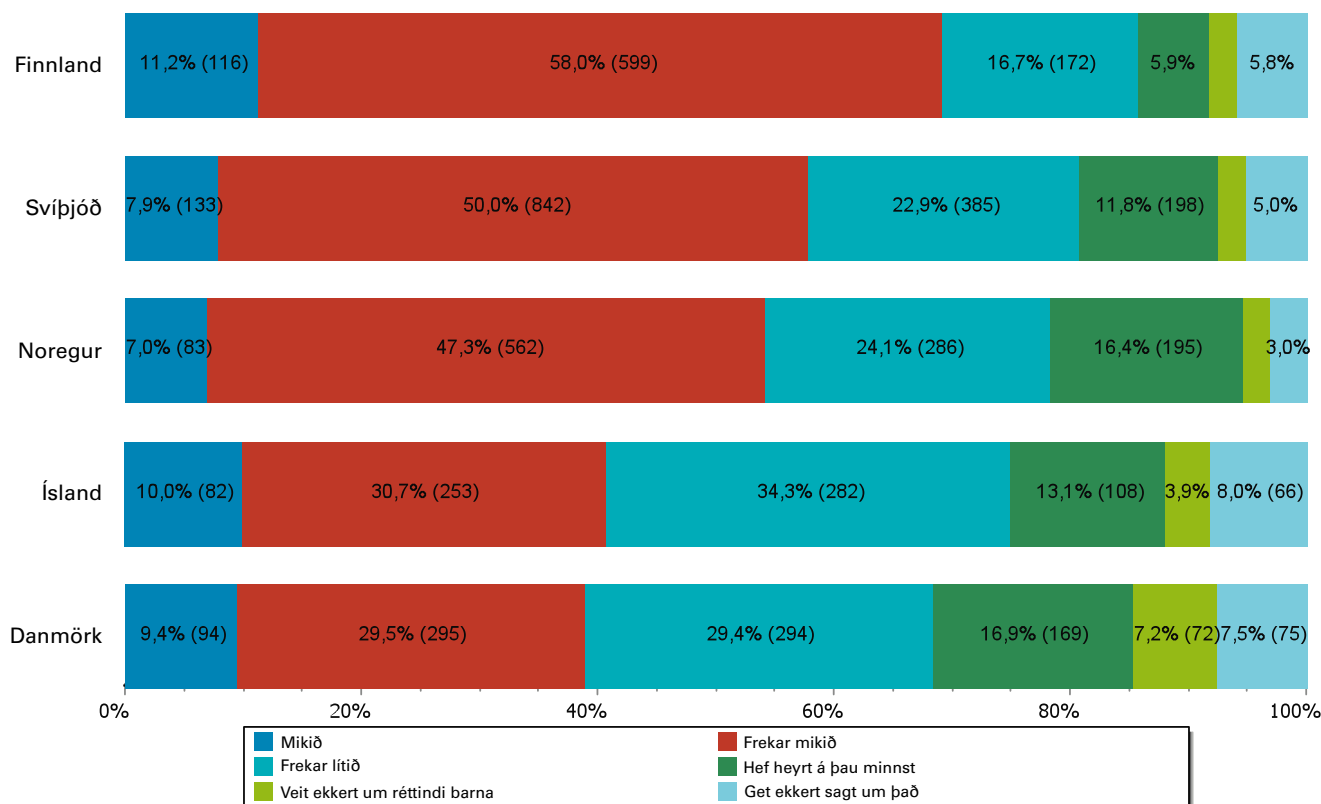
52 prósent þátttakenda telja sig vita mikið (9%) eða frekar mikið (46%) um réttindi barna. 24 prósent telja sig vita frekar lítið um réttindi barna og 13 prósent hafa einungis heyrt á þau minnst. Fjögur prósent þátttakenda höfðu enga þekkingu á réttindum barna.

Pegar niðurstöðurnar eru skoðaðar eftir kynjahlutfalli kemur í ljós að 57 prósent drengja telja sig vita mikið eða frekar mikið um réttindi barna, á meðan 53 prósent stúlkna svöruðu á sama veg. Á hinn bóginn var aðeins hærra hlutfall drengja sem telja sig ekki vita neitt um réttindi barna, eða töldu sig ófæra um að svara spurningunni.

Pegar niðurstöðurnar eru skoðaðar eftir aldri virðast tólf og sextán ára þátttakendur telja sig vera verst upplýsta hvað varðar réttindi barna. Um 50 prósent þeirra telja sig hafa mikla eða frekar mikla þekkingu á þeim. Þegar það er borið saman við 13 og 15 ára þátttakendur kemur örlítið hærri prósent fram, frá 54 upp í 57 prósentustig.

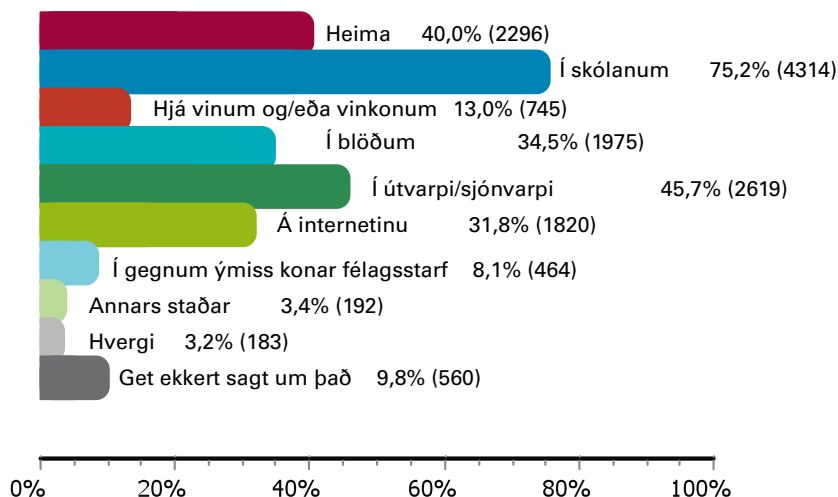
Pegar svörin eru skoðuð í ljósi menntunarstigs foreldra virðast þeir þátttakendur sem eiga foreldra sem eru báðir háskólamenntaðir (62%) vera best að sér varðandi réttindi barna. Munurinn milli barna úr þeim hópi og þeim hópi þar sem hvorugt foreldrið er háskólamenntað eru 13 prósentustig.

Eftir landi



Mynd 2: Hversu mikið telurðu þig vita um réttindi barna?

Börn frá Finnlandi virðast vita meira um réttindi barna í samanburði við önnur Norðurlönd. Þegar á heildina er lítið telja u.þ.b. 69 prósent nemenda í efri bekkjum finnskra grunnskóla sig vita talsvert eða mikið um réttindi barna. Sami hópur svarar til 58% í Svíþjóð, 54% í Noregi, 41% á Íslandi og 39% í Danmörku. Örlítið fleiri drengir en stúlkur á öllum Norðurlöndunum telja sig vita mikið um réttindi barna. Á hinn bóginn var einnig hærri prósentu drengja sem segist ekki vita neitt um réttindi barna, eða telur sig ekki geta svarað spurningunni. Munurinn er, samt sem áður, ekki teljandi mikill milli stúlkna og drengja.



Mynd 3: Hvar hefur þú aflað þér þekkingar um réttindi barna? Leyfilegt er að haka við fleiri en einn valmöguleika.

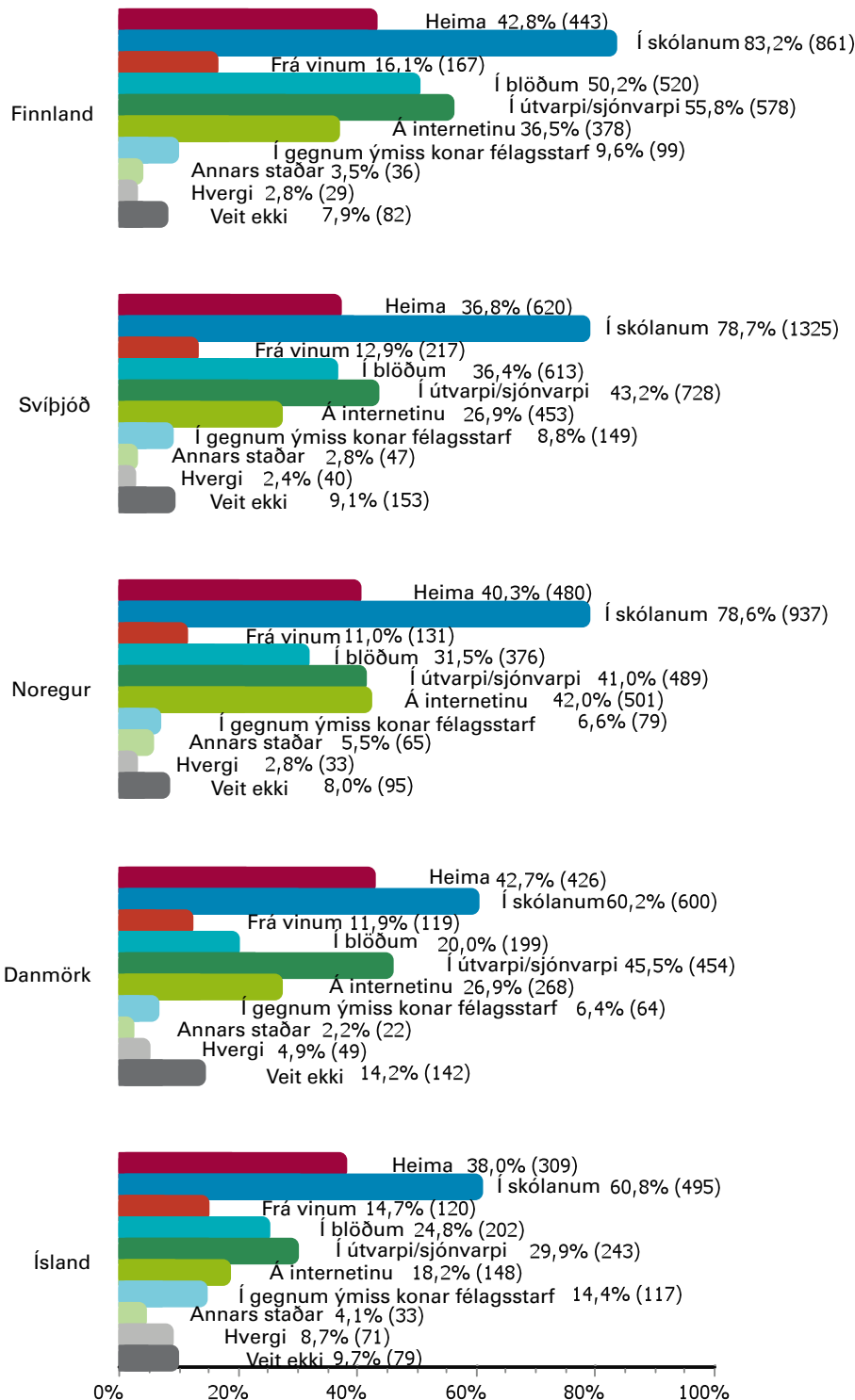
Flestir nemendur sögðust hafa fengið vitneskju um réttindi barna í skólanum (75%), þar á eftir í útvarpi eða sjónvarpi (46%), heima (40%), í blöðum eða tímaritum (35%) og á netinu (32%). Þrjú prósent þátttakenda sögðust hvergi hafa heyrt um réttindi barna áður.

Stúlkur hafa oftari en drengir áunnið sér vitneskju um réttindi barna í gegnum skólann, blöð eða tímarit og útvarp eða sjónvarp. Ekki er verulegur munur á kynjunum hvað varðar aðrar leiðir til þekkingar.

Þeir þátttakendur sem eiga foreldra sem báðir eiga háskólamenntun að baki (47%) segjast oftari en aðrir hafa fengið vitneskju um réttindi barna heima. Sú prósent er um tíu stigum lægri hjá þeim hópi þar sem hvorugt foreldrið hefur hlotið háskólamenntun.

14 og 15 ára nemendur segjast oftari en aðrir hafa fengið upplýsingar um réttindi barna í skólanum. Hins vegar er munurinn ekki verulegur milli aldurshópa. Að auki segist u.þ.b. þriðjungur 14 og 15 ára þátttakenda hafa aflað sér þekkingar í gegnum netið. Rétt um 25 prósent yngri nemenda hafa fengið upplýsingar í gegnum netið. Öflun þekkingar í gegnum aðra miðla (sjónvarp, tímarit, dagblöð) eykst eftir því sem aldurinn hækkar.

Eftir landi



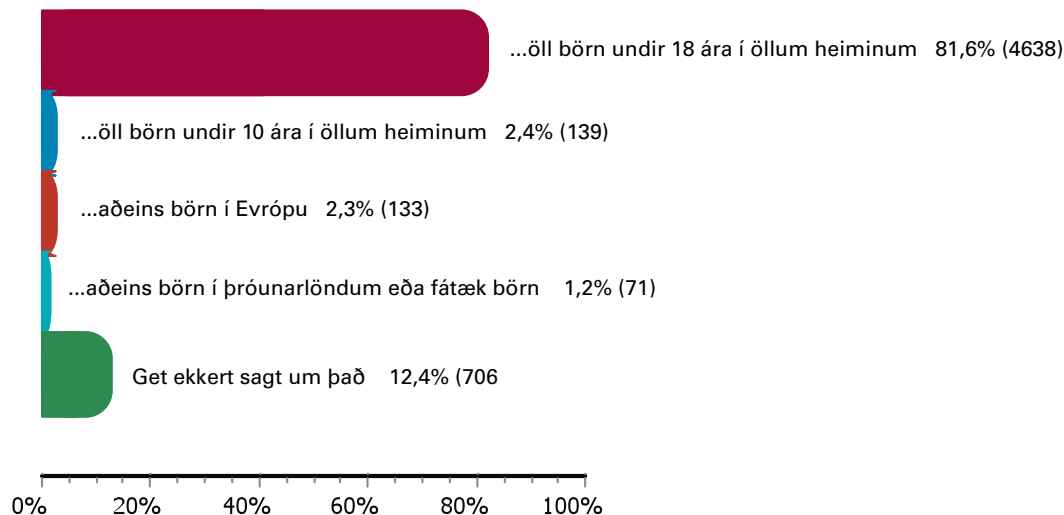
Mynd 4: Hvar hefur þú aflað þér þekkingar um réttindi barna?

Þátttakendur frá Finnlandi höfðu öðrum fremur fengið að heyra um réttindi barna í skólanum (83%), í blöðum (50%) og í gegnum sjónvarp eða útvarp (56%). Danskir nemendur (60%) og íslenskir (61%) höfðu fengið minnstar upplýsingar í skólanum.

42 prósent norskra barna hafa fengið upplýsingar um réttindi barna á netinu, á meðan 43 prósent barna í Finnlandi og Danmörku hafa fengið upplýsingar um þau heiman frá. Níu prósent barna á Íslandi hafa ekki fengið neinar upplýsingar um réttindi barna.

3.3. Telurðu að réttindi eigi við...

Öll Norðurlöndin



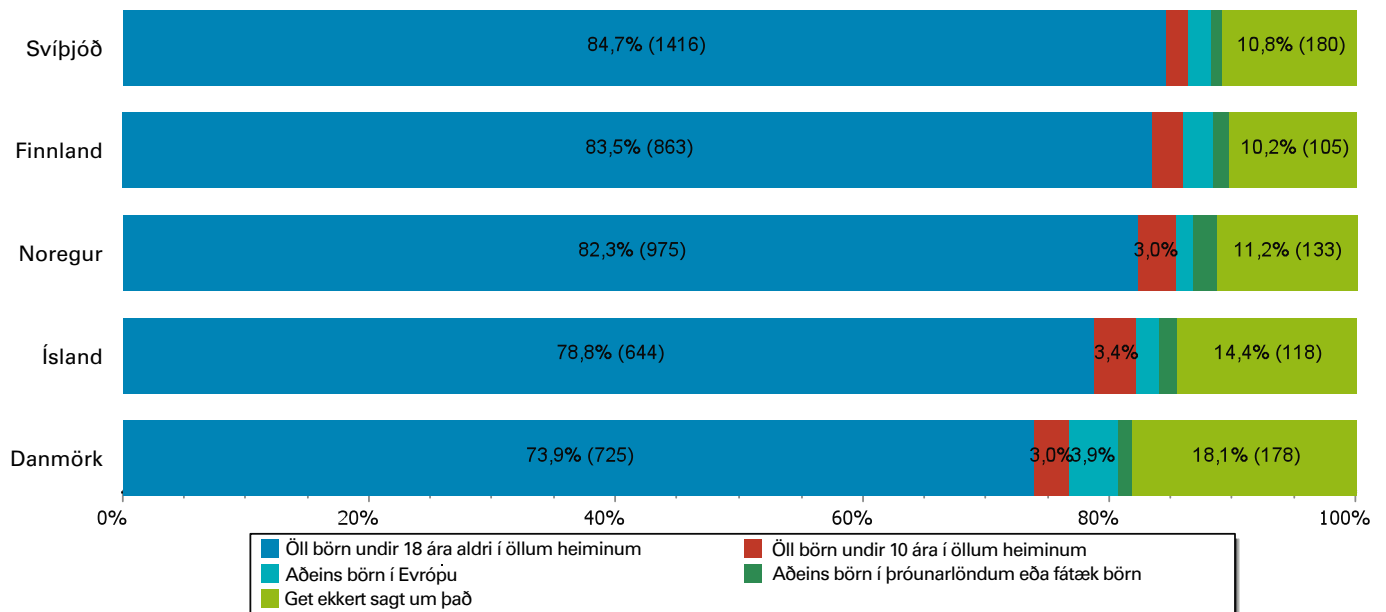
Mynd 5: Telurðu að réttindi eigi við...

Meirihluti barna á Norðurlöndunum (82%) veit að réttindi barna eiga við um öll börn undir 18 ára aldri í öllum heiminum. 12 prósent geta ekkert sagt um til hverra þau taka. Tvö prósent svarenda halda að réttindi barna eigi einungis við um börn frá Evrópu eða börn undir 10 ára aldri. Eitt prósent telur þau einungis eiga við um fátæk börn eða börn frá þróunarlöndum.

Stúlkur vita oftast (85%) en drengir (79%) að réttindi barna taka til allra barna undir 18 ára aldri í öllum heiminum.

Þegar niðurstöðurnar eru skoðaðar eftir aldri kemur enginn verulegur munur í ljós milli aldurshópa. 15 ára nemendur eru best að sér um réttindi barna (84%) á meðan prósentustig 12 og 16 ára nemenda er örlítið lægra.

Eftir landi



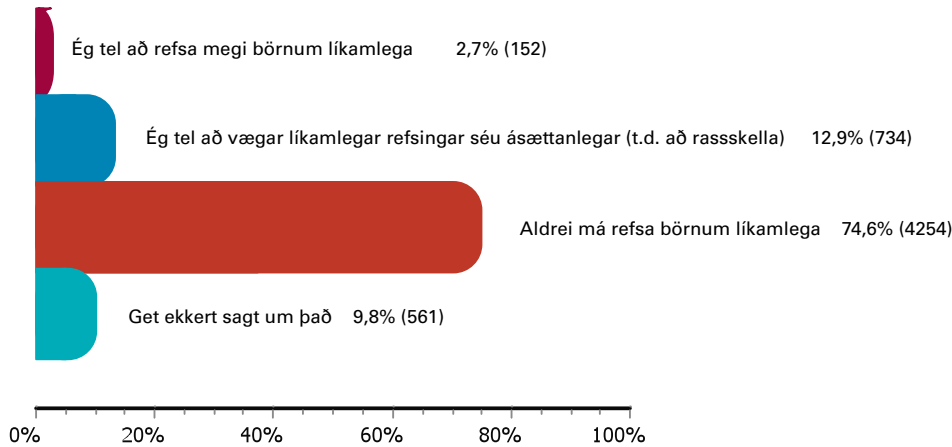
Mynd 6: Telurðu réttindi barna eiga við...

Þátttakendur frá Svíþjóð (85%), Finnlandi (84%) og Noregi (82%) eru best að sér varðandi réttindi barna. Á Íslandi vita 79 prósent þátttakenda að réttindi barna eiga við um öll börn undir 18 ára aldri í öllum heiminum. Þekking á réttindum barna er örlítið verri í Danmörku: 18 prósent danskra nemenda vita ekki um hverja réttindi barna eiga við.

Á öllum Norðurlöndunum er vitund um réttindi barna að meðaltali veikari meðal drengja en stúlkna. Niðurstöðurnar leiða ekki í ljós neinn verulegan mun á vitneskju um réttindi barna meðal hópa á aldrinum 13 til 15 ára fyrir utan í Danmörku og á Íslandi, þar sem vitneskja virðist aukast eftir því sem aldurinn hækkar.

3.4. Hvaða skoðun hefurðu á líkamlegum refsingum á börnum?

Öll Norðurlöndin



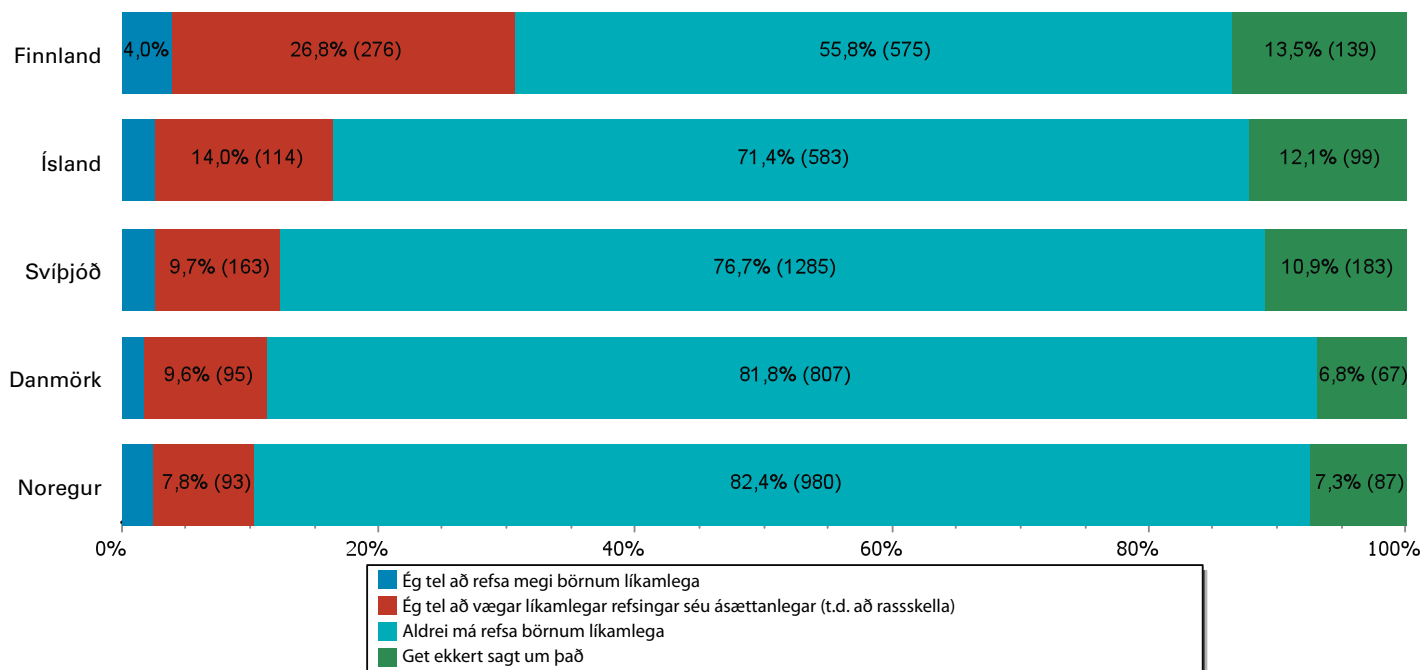
Mynd 7: Hvaða skoðun hefurðu á líkamlegum refsingum á börnum?

Prír af hverjum fjórum nemendum í efri bekkjum grunnskóla á Norðurlöndunum eru á þeirri skoðun að líkamlegar refsingar á börnum séu ekki ásættanlegar við neinar aðstæður. 13 prósent eru á þeirri skoðun að vægar líkamlegar refsingar séu ásættanlegar og tæp þremur prósentum nemenda finnst að börnum megi refska líkamlega. 10 prósent þátttakenda telja sig ekki geta svarað spurningunni. Stúlkur taka skýrari afstöðu varðandi líkamlegar refsingar. 82 prósent þeirra stúlkna sem tóku þátt í könnuninni eru á þeirri skoðun að börnum megi aldrei refska líkamlega á meðan 68 prósent drengja eru á sömu skoðun. Drengir (21%) virðast líta bæði vægari tegundir líkamlegra refsinga sem og líkamlegar refsingar almennt séð, mildari augum en stúlkur (10%).

Líkamlegar refsingar, þar á meðal þær vægari, eru oftast álitnar ásættanlegar meðal 12 og 16 ára þátttakenda, en u.þ.b. einn af hverjum fimm í þeim aldurshópum álitur þær ásættanlegar að einhverju marki. Í öðrum aldurshópum er prósentustigið á milli 13 og 15 prósent og leiða niðurstöðurnar þar af leiðandi ekki neinn marktækan mun í ljós þeirra í millum.

Menntunarstig foreldra virðist hafa eitthvað að segja þar sem líkamlegar refsingar (þ.á m. vægari tegundir) eru örlítið oftast álitnar ásættanlegar meðal nemenda þar sem foreldrar hafa ekki hlotið háskólamenntun (hvorugt hefur háskólapróf 23%, annað hefur háskólapróf 17%, báðir foreldrar hafa háskólapróf 12%).

Eftir landi

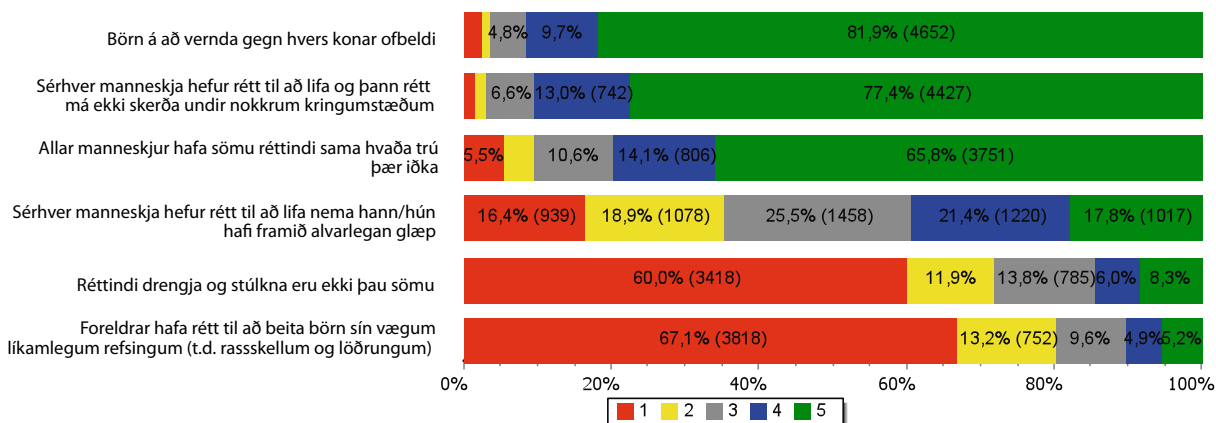


Mynd 8: Hvaða skoðun hefurðu á líkamlegum refsingum á börnum?

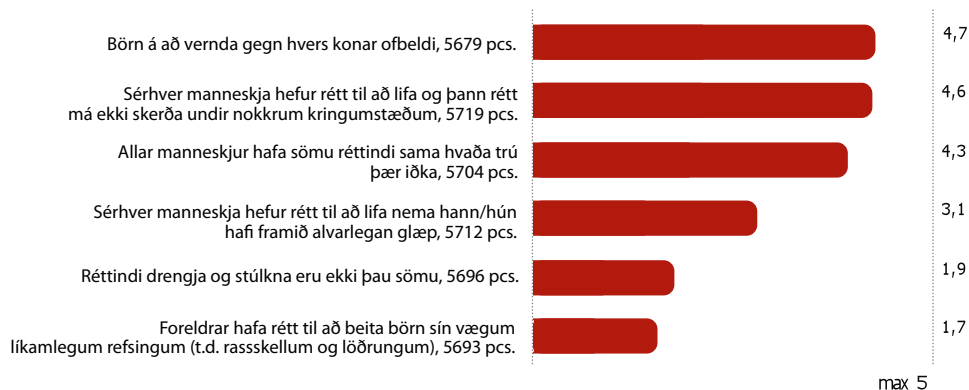
Börn frá Finnlandi líta líkamlegar refsingar á börnum greinilega mildari augum en þátttakendur af hinum Norðurlöndunum: 31 prósent finnskra þátttakenda eru á þeirri skoðun að líkamlegar refsingar séu ásættanlegar að einhverju marki. Á öðrum Norðurlöndum er prósentan í kringum 10 prósent. Norskir og danskir þátttakendur láta í ljós neikvæðast viðhorf gagnvart líkamlegum refsingum.

4. MANNRÉTTINDI

Öll Norðurlöndin



Mynd 9: Hér koma nokkrar fullyrðingar um mannréttindi. Merktu við hverja fullyrðingu hvort þú ert alveg sammála (5), frekar sammála (4), ekki sammála eða ósammála (3), frekar ósammála (2) eða alveg ósammála (1).



Mynd 10: Meðalgildi.

Þátttakendur voru oftast sammála fullyrðingunni: „Börn á að vernda gegn hvers konar ofbeldi“ (92% voru alveg eða frekar sammála) og fullyrðingunni: „Sérhver manneskja hefur rétt til að lifa og þann rétt má ekki skerða undir nokkrum kringumstæðum“ (90% voru alveg eða frekar sammála).

Fullyrðingin: „Sérhver manneskja hefur rétt til að lifa nema hann/hún hafi framið alvarlegan glæp“ fékk flest hlutlaus svör (ekki sammála eða ósammála).

Þátttakendur voru oftast ósammála fullyrðingunni: „Foreldrar hafa rétt til að beita börn sín vægum líkamlegum refsingum“ (80% voru alveg eða frekar ósammála).

Pegar niðurstöðurnar eru skoðaðar eftir kyni er ljóst að stúlkur upplifa oftar en drengir að réttindi drengja og stúlkna séu ekki þau sömu. Meðalgildi drengja varðandi þá fullyrðingu er 2,1 en 1,7 hjá stúlkum. Stúlkur (1,5) líta líkamlegar refsingar gagnrýnni augum en drengir (1,9). Hins vegar er meðalgildi bæði drengja og stúlkna bersýnilega neikvætt.

Hvort tveggja drengir og stúlkur eru oftast sammála þeirri fullyrðingu að vernda eigi börn gegn hvers konar ofbeldi. Þau eru líka oftast ósammála þeirri fullyrðingu að foreldrar hafi rétt til að beita börn sín líkamlegum refsingum.

Stúlkur virðast hafa mannúðlegri viðhorf gagnvart fullyrðingum um mannréttindi.

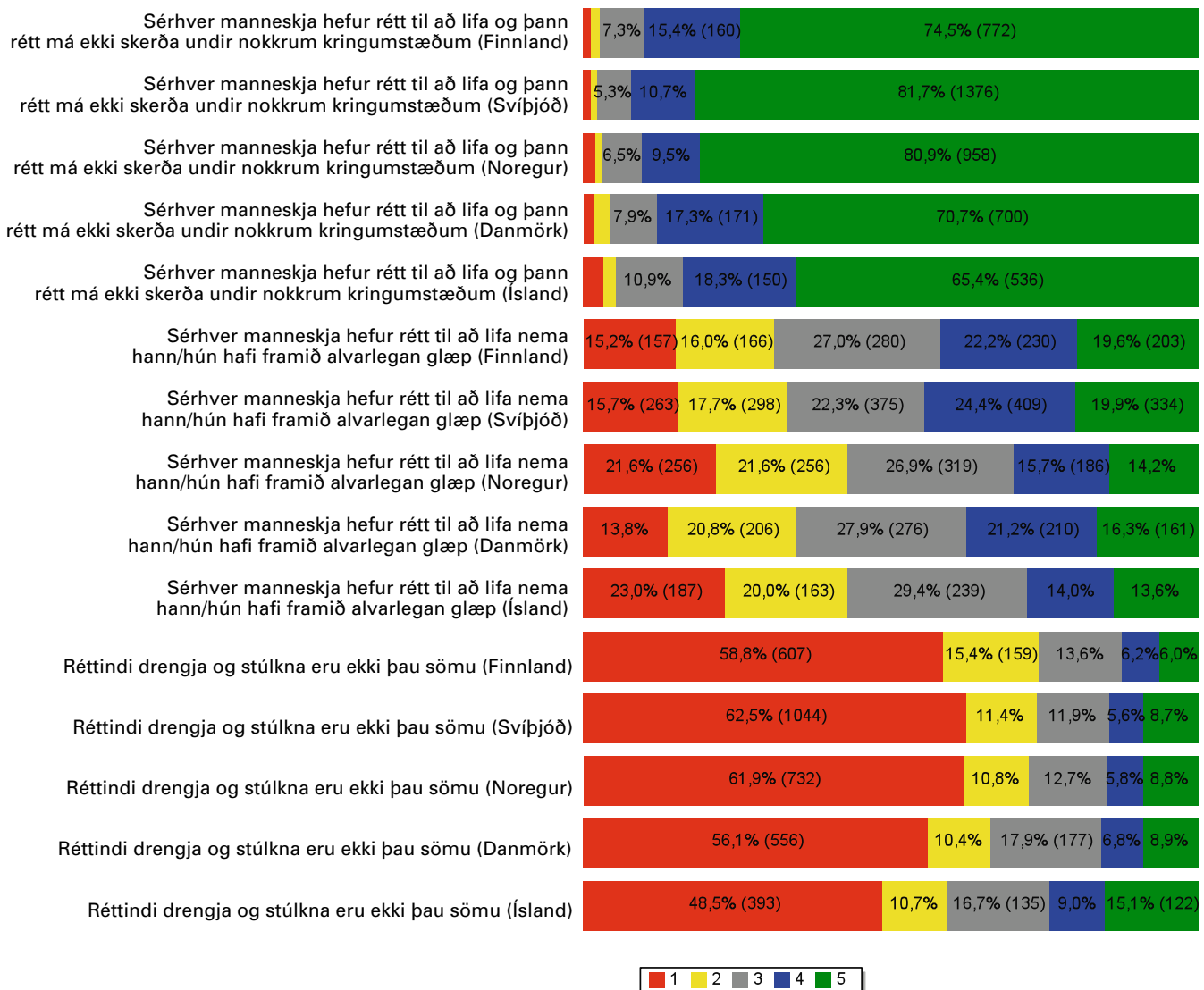
AÐGERÐAÞÆTTIR	Meðalgildi N=5781	Stúlkur N=2882	Drengir N=2870
Sérhver manneskja hefur rétt til að lifa og þann rétt má ekki skerða undir nokkrum kringumstæðum	4,6	4,7	4,6
Sérhver manneskja hefur rétt til að lifa nema hann/hún hafi framið alvarlegan glæp	3,1	2,9	3,2
Réttindi drengja og stúlkna eru ekki þau sömu	1,9	1,7	2,1
Allar manneskjur hafa sömu réttindi sama hvaða trú þær iðka	4,3	4,4	4,2
Börn á að vernda gegn hvers konar ofbeldi	4,7	4,8	4,5
Foreldrar hafa rétt til að beita börn sín vægum líkamlegum refsingum (t.d. rasskellum og löðrungum)	1,7	1,5	1,9
Meðalgildi	3,38	3,34	3,41

Tafla: Samanburður eftir kynjum

Grænt = hærra / betra en meðalgildi

Rautt = lægra / verra en meðalgildi

Eftir landi (1/2)



Mynd 11: Hér koma nokkrar fullyrðingar um mannréttindi.
(Svör: 1=alveg ósammála ... 5=alveg sammála)

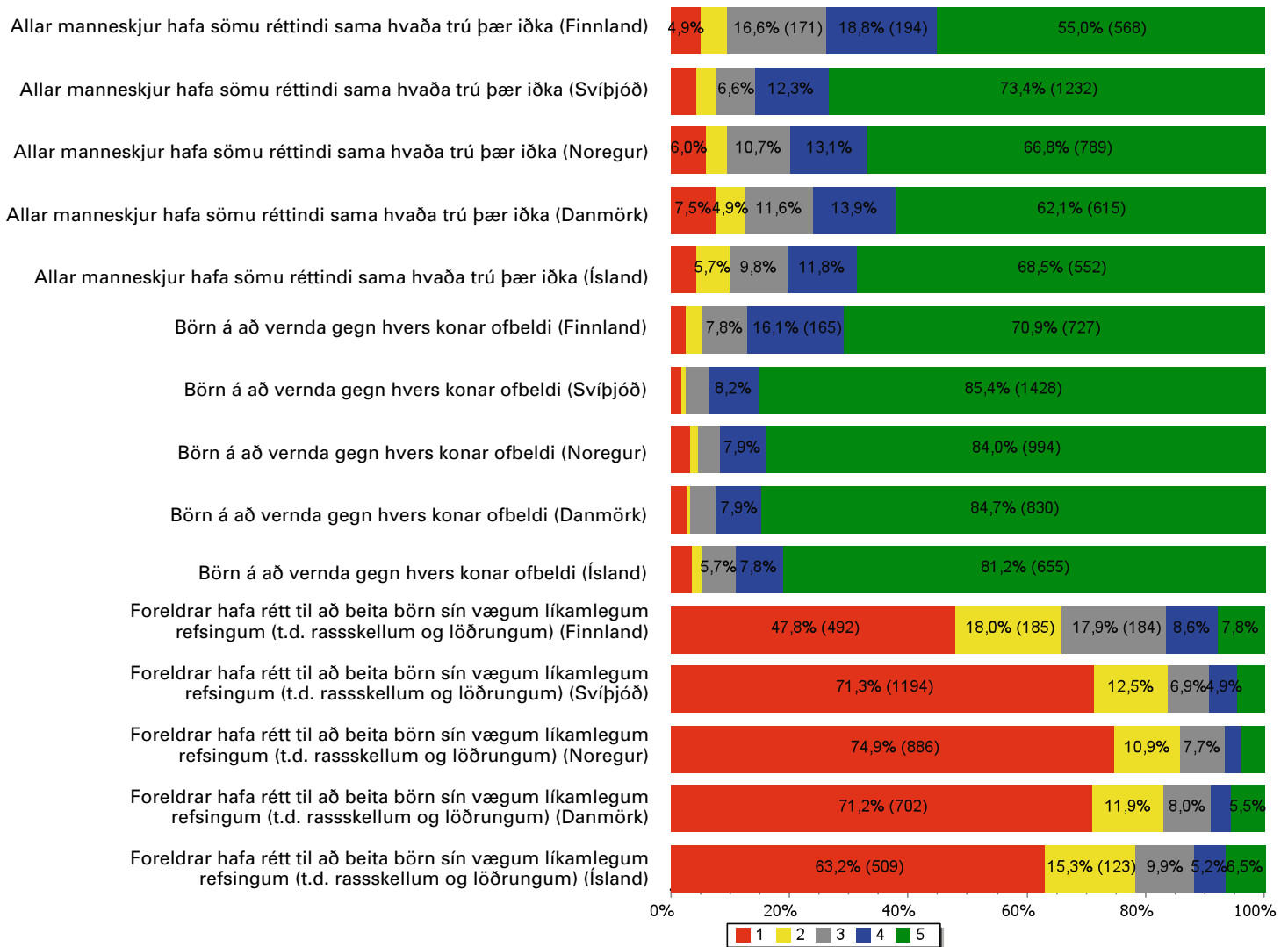
Í samanburði við hin Norðurlöndin eru nemendur frá Svíþjóð og Noregi oftast alveg sammála fullyrðingunni: „Sérhver manneskja hefur rétt til að lifa og þann rétt má ekki skerða undir nokkrum kringumstæðum“, á meðan börn frá Íslandi eru sjaldnast alveg sammála fullyrðingunni.

Sænskir þátttakendur eru oftast sammála fullyrðingunni: „Sérhver manneskja hefur rétt til að lifa nema hann/hún hafi framið alvarlegan glæp“, en

Norðmenn og Íslendingar eru þeir sem eru oftast alveg ósammála þeirri staðhæfingu.

Það eru sér í lagi íslenskir þátttakendur sem eru á þeirri skoðun að réttindi drengja og stúlkna séu ekki þau sömu.

Eftir landi (2/2)



Mynd 12: Hér koma nokkrar fullyrðingar um mannréttindi. (Svör: 1 = alveg ósammála ... 5 = alveg sammála)

Stærri hluti sænskra nemenda en annarra þjóða er á þeirri skoðun að allar manneskjur hafi sömu réttindi burtséð frá trú þeirra. Finniskir nemendur eru sjaldnast alveg sammála þeirri fullyrðingu.

Finniskir nemendur eru einnig sjaldnast alveg sammála þeirri fullyrðingu að börn eigi að vernda gegn hvers konar ofbeldi. Þeir hafa ennfremur jákvæðast viðhorf hvað varðar þá staðhæfingu að foreldrar hafi rétt til að beita líkamlegum refsingum.

Að auki völdu finnskir þátttakendur oftast valmöguleikann 3 á kvarðanum 1 til 5 - er ekki sammálaeða ósammála (18%). Norskir þátttakendur voru þeir sem sýndu hvað neikvæðast viðhorf gagnvart rétti foreldra til að beita líkamlegum refsingum.

5. GREINING Á ÁSTANDI MEÐ GLOPPUGREININGU (GAP-ANALYSIS)

Þeir þættir sem teljast hafa áhrif á ánægju þátttakanda er hægt að rannsaka með hjálp gloppugreiningar (e. gap-analysis). Hún leiðir í ljós hversu vel áhrifaþættir hafa fullnægt væntingum þátttakanda.

Græna súlan í gloppugreiningunni (langa súlan sem teygir sig til hægri, sjá kafla 6.3.) gefur til kynna hversu mikið vægi þátttakendur hafa gefið hverjum og einum þætti.

Ef græna súlan er löng er sá þáttur sem hún vísar til mikilvægur fyrir svaranda, en stutt súla gefur til kynna að honum hafi verið gefið nokkuð lítið vægi. Stuttá, rauðasúlan sýnir gloppuna milli raunástands

og mikilvægis.

Jákvæðar rauðar súlur (sem vísa til hægri) gefa í skyn að raunástand hafi talist sterkara en mikilvægi þess þáttar sem er til umræðu.

Neikvæðar rauðar súlur (sem vísa til vinstri) gefa hins vegar í skyn að raunástand hafi talist veikara en mikilvægi þáttarins.

Á grundvelli gloppugreiningar verður áhrifaþáttum skipt í þrjá flokka:

Þættir sem koma vel út:

gloppan er neikvæð um minna en 0,5 stig, eða gloppan er jákvæð.

Þættir sem mætti bæta:

gloppan er neikvæð á bilinu 0,5 til 0,9 stig.

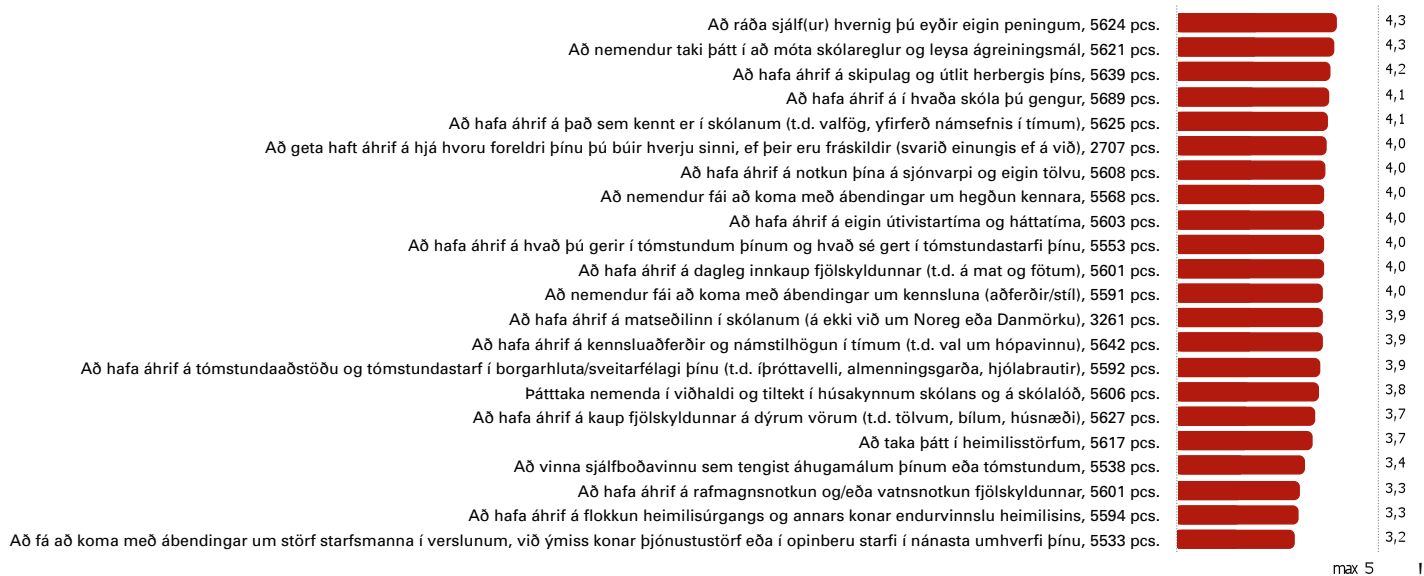
Þættir sem koma illa út:

gloppan er jafnneikvæð eða neikvæðari en því sem nemur 1,0 stigi.

6. ÞÁTTTAKA Í DAGLEGU LÍFI OG ÁKVARÐANATÖKU

6.1. Mikilvægi þátttöku

Öll Norðurlöndin



Mynd 13: Mikilvægi þátttöku.

(Svör: 1=skiptir alls engu máli, 2=skiptir litlu máli, 3=skiptir máli en er ekki mikilvægt, 4=frekar mikilvægt, 5=mjög mikilvægt)

Nemendur úr efri bekkjum grunnskóla voru beðnir um að lýsa skoðunum sínum á því hvernig þeir geta haft áhrif á ýmsa þætti sem tengjast heimilinu, skólanum eða nánasta umhverfi þeirra. Börnin lögðu mat á vægi ákveðinna þátta og möguleika þeirra til að hafa áhrif á þá.

Mikilvægustu þættirnir reyndust vera:

- ☒ Að ráða sjálf(ur) hvernig þú eyðir eigin peningum
- ☒ Að nemendur taki þátt í að móta skólareglur og leysa ágreiningsmál
- ☒ Að hafa áhrif á skipulag og útlit herbergis þíns
- ☒ Að hafa áhrif á í hvaða skóla þú gengur
- ☒ Að hafa áhrif á það sem kennt er í skólanum

Stúlkur álíta flesta ofangreinda þætti mikilvægari en drengir þegar á heildina er litið.
Að hafa áhrif á málefni sem tengjast skólanum er sérstaklega mikilvægara stúlkum en drengjum.

ADGERÐAÞÁTTUR	Meðalgildi N=5781	Stúlkur N=2882	Drengir N=2870
Atriði tengd skóla			
Að hafa áhrif á í hvaða skóla þú gengur	4,1	4,2	4,0
Að hafa áhrif á það sem kennt er í skólanum (t.d. valfög, yfirferð námsefnis í tímum)	4,1	4,1	4,0
Að hafa áhrif á kennsluaðferðir og námstílhögun í tímum	3,9	4,0	3,8
Að hafa áhrif á matseðilinn í skólanum (á ekki við um Noreg eða Danmörku)	3,9	4,0	3,9
Að nemendur fái að koma með ábendingar um hegðun kennara	4,0	4,1	3,9
Að nemendur fái að koma með ábendingar um kennsluna (aðferðir/stíl)	4,0	4,0	3,9
Þátttaka nemenda í viðhaldi og tiltekt í húsakynnum skólans og á skólalóð	3,8	4,0	3,7
Að nemendur taki þátt í að móta skólareglur og leysa ágreiningsmál	4,3	4,4	4,1
Meðalgildi	4,01	4,11	3,90
Atriði tengd heimilinu			
Að hafa áhrif á skipulag og útlit herbergis þíns	4,2	4,4	3,9
Að ráða sjálf(ur) hvernig þú eyðir eigin peningum	4,3	4,4	4,3
Að hafa áhrif á dagleg innkaup fjölskyldunnar (t.d. á mat og fötum)	4,0	4,0	3,9
Að hafa áhrif á kaup fjölskyldunnar á dýrum vörum (t.d. tölvum, bílum, húsnæði)	3,7	3,7	3,8
Að hafa áhrif á rafmagnsnotkun og/eða vatnsnotkun fjölskyldunnar	3,3	3,3	3,3
Að hafa áhrif á flokkun heimilisúrgangs og annars konar endurvinnslu heimilisins	3,3	3,3	3,3
Að hafa áhrif á notkun þína á sjónvarpi og eigin tölvu	4,0	4,0	4,0
Að hafa áhrif á eigin útivistartíma og háttatíma	4,0	4,0	3,9
Að taka þátt í heimilisstörfum	3,7	3,8	3,5
Að geta haft áhrif á hjá hvoru foreldri þínu þú býir hverju sinni, ef þeir eru fraskildir (svarið einungis ef við á)	4,0	4,2	3,8
Meðalgildi 3,84 3,92 3,76	3,84	3,92	3,76
Atriði tengd frítíma			
Að hafa áhrif á tómstundaaðstöðu, samkomustaði og tómstundastarf í borgarhluta/sveitarfélagi þínu	3,9	3,9	3,8
Að mega koma með ábendingar við starf starfsmanna í verslunum, við ýmis þjónustustörf	3,2	3,1	3,2
Að hafa áhrif á hvað þú gerir í tómstundum þínum og hvað sé gert í tómstundastarfi þínu	4,0	4,0	3,9
Að vinna sjálfböðavinnu sem tengist áhugamálum þínum eða tómstundum	3,4	3,5	3,4
Meðalgildi	3,61	3,64	3,59
Meðalgildi	3,86	3,94	3,78

Tafla: Samanburður eftir kynjum

Grænn = hærra / betra en meðalgildi
Rauður = lægra / verra en meðalgildi

Samkvæmt meðaltali niðurstaðna úr mismunandi flokkum gagna, virðast sænskir og norskir þátttakendur gefa þátttöku yfirhöfuð meira vægi en nemendur annarra þjóða. Samanburður undirflokka gefur til kynna að danskir þátttakendur gefi þátttöku hins vegar minna vægi. Þátttaka í atriðum tengdum skóla er talin mikilvægari í Svíþjóð en í öðrum löndum. Munur milli landa er samt sem áður ekki verulegur.

ADGERÐAÞÁTTUR	Meðalgildi N=5775	Finnland N=1044	Svíþjóð N=1697	Noregur N=1199	Danmörk N=1008	Ísland N=827
Atriði tengd skóla						
Að hafa áhrif á í hvaða skóla þú gengur	4,1	3,9	4,2	4,2	4,1	3,9
Að hafa áhrif á það sem kennt er í skólanum (t.d. valfög, yfirferð námsefnis í tímum)	4,0	4,0	4,2	4,1	3,9	3,9
Að hafa áhrif á kennsluaðferðir og námstillhögun í tímum	3,9	3,7	4,1	4,1	3,9	3,9
Að hafa áhrif á matseðilinn í skólanum (á ekki við um Noreg eða Danmörku)	3,9	3,5	4,2			3,6
Að nemendur fái að koma með ábendingar um hegðun kennara	4,0	3,6	4,2	4,0	3,9	4,2
Að nemendur fái að koma með ábendingar um kennsluna (aðferðir/stíl)	4,0	3,6	4,2	3,9	4,0	4,0
Þátttaka nemenda í viðhaldi og tiltekt í húsakynnum skólans og á skólalóð	3,7	3,5	3,9	3,9	3,9	3,3
Að nemendur taki þátt í að móta skólareglur og leysa ágreiningsmál	4,2	3,9	4,4	4,4	4,4	3,9
Meðalgildi	3,98	3,70	4,15	4,09	4,00	3,84
Atriði tengd heimilinu						
Að hafa áhrif á skipulag og útlit herbergis þíns	4,1	3,9	4,1	4,1	4,5	4,1
Að ráða sjálf(ur) hvernig þú eyðir eigin peningum	4,3	4,3	4,4	4,3	4,3	4,0
Að hafa áhrif á dagleg innkaup fjölskyldunnar (t.d. á mat og fötum)	3,9	4,0	4,1	4,1	3,5	3,7
Að hafa áhrif á kaup fjölskyldunnar á dýrum vörum (t.d. tölvum, bílum, húsnæði)	3,7	3,6	3,9	4,0	3,3	3,5
Að hafa áhrif á rafmagnsnotkun og/eða vatnsnotkun fjölskyldunnar	3,3	3,6	3,6	3,6	2,3	3,0
Að hafa áhrif á flokkun heimilisúrgangs og annars konar endurvinnslu heimilisins	3,3	3,5	3,6	3,5	2,3	3,1
Að hafa áhrif á notkun þína á sjónvarpi og eigin tölvu	4,0	4,0	3,8	4,1	4,2	3,9
Að hafa áhrif á eigin útivistartíma og háttatíma	4,0	3,9	4,0	3,9	4,0	3,9
Að taka þátt í heimilisstörfum	3,7	3,6	3,7	3,7	3,6	3,7
Að geta haft áhrif á hjá hvoru foreldri þínu þú býir hverju sinni, ef þeir eru fráskildir (svarið einungis ef við á)	4,0	3,8	3,9	4,2	4,3	3,9
Meðalgildi	3,82	3,83	3,92	3,94	3,63	3,67
Atriði tengd frítíma						
Að hafa áhrif á tómstundaaðstöðu, samkomustaði og tómstundastarf í borgarhluta/sveitarfélagi þínu	3,9	3,8	3,9	4,2	3,5	3,8
Að mega koma með ábendingar við starf starfsmanna í verslunum, við ýmis þjónustustörf	3,2	3,1	3,2	3,3	3,0	3,3
Að hafa áhrif á hvað þú gerir í tómstundum þínum og hvað sé gert í tómstundastarfi þínu	4,0	3,8	4,1	4,2	3,6	4,1
Að vinna sjálfböðavinnu sem tengist áhugamálum þínum eða tómstundum	3,5	3,3	3,9	3,5	2,8	3,7
Meðalgildi	3,64	3,49	3,81	3,81	3,22	3,72
Meðalgildi	3,85	3,72	3,98	3,97	3,68	3,74

Tafla: Samanburður eftir landi

Grænn = hærra / betra en meðalgildi
Rauður = lægra / verra en meðalgildi

6.2. Raunverulegir möguleikar á þátttöku



Mynd 14: Raunverulegir möguleikar til þátttöku.

(Svör: 1= getur ekki haft áhrif, 2= getur haft lítil áhrif, 3= getur haft einhver áhrif, 4= getur haft frekar mikil áhrif 5= getur haft mikil áhrif)

Þátttakendur lögðu mat á hversu mikil áhrif þeir raunverulega geta haft á hina ýmsu þætti.

Þættir sem þátttakendum finnst þeir geta haft mest áhrif á:

Að hafa áhrif á skipulag og útlit herbergis þeirra

Að ráða sjálf hvernig þau eyða eigin peningum

Að hafa áhrif á notkun þeirra á sjónvarpi og tölvu

Að hafa áhrif á dagleg innkaup fjölskyldunnar

Að geta haft áhrif á hjá hvoru foreldrinu þau búa, séu foreldrar fráskildir

Að hafa áhrif á í hvaða skóla þau ganga

Drengir og stúlkur hafa mjög svipaða upplifun af möguleikum sínum til að hafa áhrif. Stúlkum virðist finnast þær hafa meiri áhrif á atriði tengd heimilinu.

ADGERDAPÁTTUR	Meðalgildi N=5781	Stúlkur N=2882	Drengir N=2870
Atriði tengd skóla			
Að hafa áhrif á í hvaða skóla þú gengur	3,8	3,8	3,8
Að hafa áhrif á það sem kennt er í skólanum (t.d. valfög, yfirferð námsefnis í tímum)	3,4	3,5	3,4
Að hafa áhrif á kennsluaðferðir og námstílhögun í tímum	3,5	3,5	3,4
Að hafa áhrif á matseðilinn í skólanum (á ekki við um Noreg eða Danmörku)	2,5	2,4	2,6
Að nemendur fái að koma með ábendingar um hegðun kennara	3,3	3,3	3,3
Að nemendur fái að koma með ábendingar um kennsluna (aðferðir/stíl)	3,3	3,3	3,3
Þátttaka nemenda í viðhaldi og tiltekt í húsnæðni skólans og á skólalóð	3,4	3,5	3,4
Að nemendur taki þátt í að móta skólareglur og leysa ágreiningsmál	3,6	3,7	3,5
Meðalgildi	3,36	3,37	3,34
Atriði tengd heimilinu			
Að hafa áhrif á skipulag og útlit herbergis þíns	4,1	4,3	4,0
Að ráða sjálf(ur) hvernig þú eyðir eigin peningum	4,1	4,2	4,1
Að hafa áhrif á dagleg innkaup fjölskyldunnar (t.d. á mat og fötum)	3,8	3,9	3,8
Að hafa áhrif á kaup fjölskyldunnar á dýrum vörum (t.d. tölvum, bílum, húsnæði)	3,4	3,3	3,5
Að hafa áhrif á rafmagnsnotkun og /eða vatnsnotkun fjölskyldunnar	3,2	3,2	3,2
Að hafa áhrif á flokkun heimilisúrgangs og annars konar endurvinnslu heimilisins	3,3	3,3	3,3
Að hafa áhrif á notkun þína á sjónvarpi og eigin tölvu	3,9	3,9	3,9
Að hafa áhrif á eigin útivistartíma og háttatíma	3,7	3,7	3,6
Að taka þátt í heimilisstörfum	3,6	3,7	3,5
Að geta haft áhrif á hjá hvoru foreldri þínu þú býir hverju sinni, ef þeir eru fráskildir (svarið einungis ef á við)	3,8	3,9	3,7
Meðalgildi	3,70	3,75	3,65
Atriði tengd frítíma			
Að hafa áhrif á tómstundaaðstöðu, samkomustaði og tómstundastarf í borgarhluta/sveitarfélagi þínu	3,4	3,3	3,4
Að mega koma með ábendingar við starf starfsmanna í verslunum, við ýmis þjónustustörf	2,8	2,7	3,0
Að hafa áhrif á hvað þú gerir í tómstundum þínum og hvað sé gert í tómstundastarfi þínu	3,7	3,7	3,7
Að vinna sjálfboðavinnu sem tengist áhugamálum þínum eða tómstundum	3,4	3,4	3,3
Meðalgildi	3,32	3,30	3,35
Meðalgildi	3,51	3,53	3,48

Tafla: Samanburður eftir kynjum

Grænn = hærra / betra en meðalgildi
Rauður = lægra / verra en meðalgildi

Pegar heildarmeðaltal niðurstaðna úr undirflokkum gagnanna er skoðað er mögulegt að fullyrða að norskum nemendum finnst aðeins oftar en öðrum þjóðum þeir hafa áhrif á atriði tengd heimilinu, skólanum og frítíma. Samt sem áður er munur milli landa ekki verulegur.

Danskir og norskir þátttakendur upplifa möguleika sína til að hafa áhrif á skólatengda þætti á jákvæðari hátt en hinar þjóðirnar. Norsk börn eru ennfremur á þeirri skoðun að þau geti haft mikil áhrif á málefni tengd frítíma sínum. Íslenskum og dönskum þátttakendum finnst möguleikar sínir á að hafa áhrif á þætti tengda heimilinu minni í samanburði við hin löndin.

ADGERÐAPÁTTUR	Meðalgildi N=5775	Finnland N=1044	Svíþjóð N=1697	Noregur N=1199	Danmörk N=1008	Ísland N=827
Atriði tengd skóla						
Að hafa áhrif á í hvaða skóla þú gengur	3,8	3,5	3,9	3,9	3,9	3,5
Að hafa áhrif á það sem kennt er í skólanum (t.d. valfög, yfirferð námsefnis í tímum)	3,4	3,5	3,5	3,4	3,4	3,2
Að hafa áhrif á kennslaðferðir og námstílhögun í tímum	3,4	3,2	3,6	3,6	3,5	3,2
Að hafa áhrif á matseðilinn í skólanum (á ekki við um Noreg eða Danmörku)	2,5	2,2	2,7			2,6
Að nemendur fái að koma með ábendingar um hegðun kennara	3,3	2,9	3,3	3,5	3,5	3,3
Að nemendur fái að koma með ábendingar um kennsluna (aðferðir/stíl)	3,3	2,9	3,3	3,5	3,5	3,3
Þátttaka nemenda í viðhaldi og tiltekt í húsakynnum skólans og á skólalóð	3,4	3,2	3,4	3,5	3,5	3,2
Að nemendur taki þátt í að móta skólareglur og leysa ágreiningsmál	3,5	3,1	3,7	3,7	3,8	3,2
Meðalgildi	3,33	3,06	3,42	3,58	3,60	3,19
Atriði tengd heimilinu						
Að hafa áhrif á skipulag og útlit herbergis þíns	4,1	4,0	4,2	4,1	4,3	4,0
Að ráða sjálf(ur) hvernig þú eyðir eigin peningum	4,1	4,1	4,2	4,1	4,1	3,8
Að hafa áhrif á dagleg innkaup fjölskyldunnar (t.d. á mat og fötum)	3,8	3,8	4,0	3,9	3,5	3,5
Að hafa áhrif á kaup fjölskyldunnar á dýrum vörum (t.d. tölvum, bílum, húsnæði)	3,4	3,2	3,6	3,5	3,1	3,1
Að hafa áhrif á rafmagnsnotkun og /eða vatnsnotkun fjölskyldunnar	3,2	3,6	3,4	3,3	2,4	3,0
Að hafa áhrif á flokkun heimilisúrgangs og annars konar endurvinnslu heimilisins	3,3	3,6	3,5	3,4	2,4	3,1
Að hafa áhrif á notkun þína á sjónvarpi og eigin tölvu	3,9	4,0	3,8	3,9	4,0	3,8
Að hafa áhrif á eigin útvistartíma og háttatíma	3,6	3,7	3,7	3,6	3,7	3,4
Að taka þátt í heimilisstörfum	3,6	3,7	3,7	3,6	3,4	3,7
Að geta haft áhrif á hjá hvorum foreldri þínu þú býir hverju sinni, ef þeir eru fráskildir (svarið einungis ef við á)	3,8	3,6	3,7	3,8	4,1	3,6
Meðalgildi	3,68	3,72	3,78	3,74	3,51	3,52
Atriði tengd frítíma						
Að hafa áhrif á tómstundaaðstöðu, samkomustaði og tómstundastarf í borgarhluta/sveitarfélagi þínu	3,4	3,1	3,4	3,8	3,2	3,5
Að mega koma með ábendingar við starf starfsmanna í verslunum, við ýmis þjónustustörf	2,9	2,9	2,8	2,9	2,8	2,9
Að hafa áhrif á hvað þú gerir í tómstundum þínum og hvað sé gert í tómstundastarfi þínu	3,7	3,5	3,8	4,0	3,4	3,8
Að vinna sjálfböðavinnu sem tengist áhugamálum þínum eða tómstundum	3,4	3,2	3,7	3,4	2,8	3,5
Meðalgildi	3,34	3,19	3,45	3,52	3,05	3,41
Meðalgildi	3,49	3,39	3,59	3,64	3,45	3,38

Tafla: Samanburður eftir landi

Grænn = hærra / betra en meðalgildi
Rauður = lægra / verra en meðalgildi

6.3. Gloppugreining



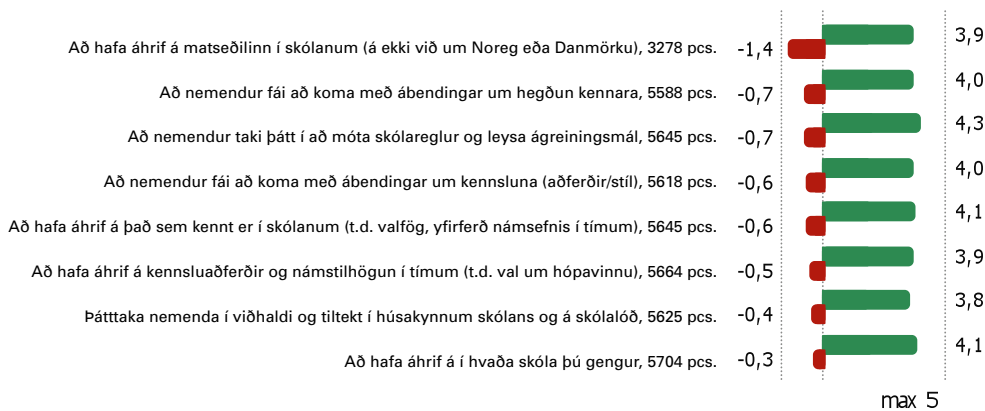
Mynd 15: Gloppugreining

Samkvæmt gloppugreiningunni eru þeir þættir sem þátttakendum er gefið minnst tækifæri til að hafa áhrif á í samanburði við það vægi sem þeim hefur verið gefið, eftirfarandi:

- Að hafa áhrif á matseðilinn í skólanum (á ekki við um Noreg eða Danmörku)
- Að nemendur fái að koma með ábendingar um hegðun kennara
- Að nemendur taki þátt í að móta skólareglur og leysa ágreiningsmál
- Að nemendur fái að koma með ábendingar um kennsluna (aðferðir/stíl)
- Að hafa áhrif á það sem kennt er í skólanum

Nákvæmari niðurstöður einstakra undirflokka verða settar fram í næstu köflum.

6.4. Atriði tengd skóla



Mynd 16: Atriði tengd skóla; gloppugreining

Þættir sem koma vel út í samanburði við mikilvægi: (gloppa er -0,4 eða minni)

Að hafa áhrif á í hvaða skóla þú gengur

Þátttaka nemenda í viðhaldi og tiltekt í skóla og á skólalóð

Þættir sem má bæta hvað varðar möguleika á að hafa áhrif: (gloppa er -0,5 til -0,9)

Að nemendur fái að koma með ábendingar um hegðun kennara

Að nemendur taki þátt í að móta skólareglur og leysa ágreiningsmál

Að nemendur fái að koma með ábendingar um kennsluna

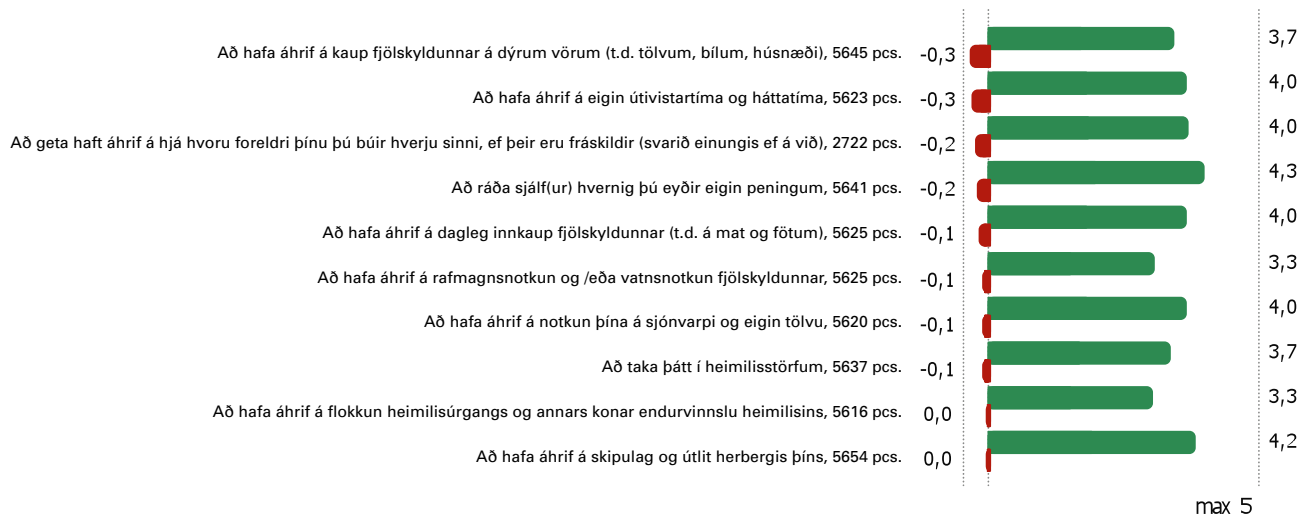
Að hafa áhrif á það sem kennt er í skólanum

Að hafa áhrif á kennsluaðferðir og námstílhögun í tímum

Þættir sem koma illa út: (gloppa er -1,0 eða stærri)

Að hafa áhrif á matseðilinn í skólanum (á ekki við um Noreg eða Danmörku)

6.5. Atriði tengd heimilinu

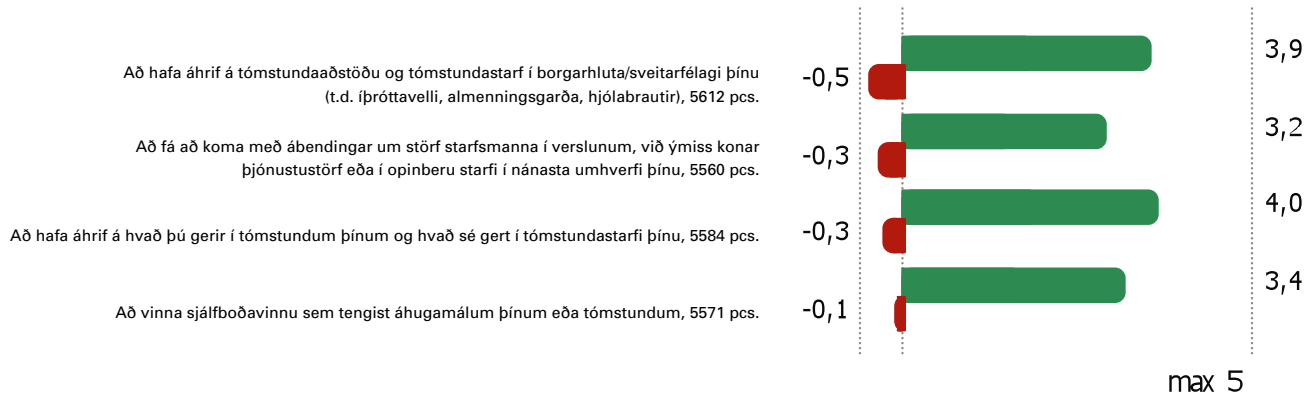


Mynd 17: Atriði tengd skóla; gloppugreining

Möguleikar til áhrifa í samanburði við vægi hinna mismunandi þátta kemur alls staðar vel út hvað varðar atriði tengd heimilinu (gloppa er -0,4 eða minni).

Engir þættir sem mætti bæta eða sem komu illa út komu í ljós í niðurstöðunum fyrir atriði tengd heimilinu.

6.6. Atriði tengd frítíma



Mynd 18: Atriði tengd frítíma; gloppugreining

Þættir sem komu vel út: (gloppa -0,4 eða minni)

- Að vinna sjálfboðavinnu sem tengist áhugamálum eða tómstundum
- Að hafa áhrif á hvað þú gerir í tómstundum og hvað sé gert í tómstundastarfi þínu
- Að fá að koma með ábendingar um störf starfsmanna í nánasta umhverfi

Þættir sem má bæta: (gloppa er á bilinu -0,5 til -0,9)

- Að hafa áhrif á tómstundaaðstöðu og -starf í borgarhluta/sveitarfélagi

Engir þættir sem komu illa út komu í ljós í gögnunum fyrir atriði sem tengjast frítíma (gloppa er -1,0 eða stærri).

6.7. Samanburður eftir kyni

Niðurstöður úr gloppugreiningu sýna yfir heildina smávægilegan mun milli möguleika drengja og stúlkna til að hafa áhrif í hlutfalli við það mikilvægi sem þáttum hefur verið gefið. Stúlkum finnst áhrif þeirra vera minni í öllum flokkum, sérstaklega hvað varðar atriði tengd skólanum.

ADGERÐAÞÁTTUR	Meðalgildi N=5781	Stúlkur N=2882	Drengir N=2870
Atriði tengd skóla			
Að hafa áhrif á í hvaða skóla þú gengur	-0,3	-0,3	-0,3
Að hafa áhrif á það sem kennt er í skólanum (t.d. valfög, yfirferð námsefnis í tímum)	-0,6	-0,7	-0,5
Að hafa áhrif á kennsluaðferðir og námstílhögun í tímum	-0,5	-0,5	-0,4
Að hafa áhrif á matseðilinn í skólanum (á ekki við um Noreg eða Danmörku)	-1,4	-1,6	-1,3
Að nemendur fái að koma með ábendingar um hegðun kennara	-0,7	-0,8	-0,6
Að nemendur fái að koma með ábendingar um kennsluna (aðferðir/stíl)	-0,6	-0,7	-0,5
Þátttaka nemenda í viðhaldi og tiltekt í húsnæðis skólans og á skólalóð	-0,4	-0,5	-0,3
Að nemendur taki þátt í að móta skólareglur og leysa ágreiningsmál	-0,7	-0,7	-0,6
Meðalgildi	-0,65	-0,73	-0,56
Atriði tengd heimilinu			
Að hafa áhrif á skipulag og útlit herbergis þíns	0,0	-0,1	0,1
Að ráða sjálf(ur) hvernig þú eyðir eigin peningum	-0,2	-0,2	-0,2
Að hafa áhrif á dagleg innkaup fjölskyldunnar (t.d. á mat og fötum)	-0,1	-0,2	-0,1
Að hafa áhrif á kaup fjölskyldunnar á dýrum vörum (t.d. tölvum, bílum, húsnæði)	-0,3	-0,4	-0,3
Að hafa áhrif á rafmagnsnotkun og /eða vatnsnotkun fjölskyldunnar	-0,1	-0,1	-0,1
Að hafa áhrif á flokkun heimilisúrgangs og annars konar endurvinnslu heimilisins	0,0	0,0	0,0
Að hafa áhrif á notkun þína á sjónvarpi og eigin tölvu	-0,1	-0,1	-0,1
Að hafa áhrif á eigin útivistartíma og háttatíma	-0,3	-0,3	-0,3
Að taka þátt í heimilisstörfum	-0,1	-0,1	0,0
Að geta haft áhrif á hjá hvoru foreldri þínu þú býir hverju sinni, ef þeir eru fráskildir (svarið einungis ef á við)	-0,2	-0,3	-0,1
Meðalgildi	-0,14	-0,17	-0,11
Atriði tengd frítíma			
Að hafa áhrif á tómstundaaðstöðu, samkomustaði og tómstundastarf í borgarhluta/sveitarfélagi þínu	-0,5	-0,5	-0,4
Að mega koma með ábendingar við starf starfsmanna í verslunum, við ýmis þjónustustörf	-0,3	-0,4	-0,3
Að hafa áhrif á hvað þú gerir í tómstundum þínum og hvað sé gert í tómstundastarfi þínu	-0,3	-0,3	-0,2
Að vinna sjálfböðavinnu sem tengist áhugamálum þínum eða tómstundum	-0,1	-0,1	0,0
Meðalgildi	-0,29	-0,34	-0,24
Meðalgildi	-0,35	-0,41	-0,30

Tafla: Samanburður eftir kyni

Í gloppugreiningunni er gloppan ákvörðuð af mismuni þeirra talna sem gefa til kynna raunveruleg áhrif og þeirra sem lýsa mikilvægi þátta. Því neikvæðara sem gloppugildi þáttar er, því óánægðari voru þátttakendur með þann tiltekna þátt.

Grænt = þáttur kemur vel út, gult = þáttur mætti bæta, rautt = þáttur kemur illa út

Grænt = hærra/betra en meðalgildi
Rautt = lægra/verra en meðalgildi

6.8. Samanburður eftir aldri

Samkvæmt heildarniðurstöðum úr gloppugreiningu er upplifun nemenda á möguleikum á þátttöku með tilliti til mikilvægis þátta, mjög svipuð milli aldurshópa.

Upplifun yngri nemenda á möguleikum sínum til að hafa áhrif á málefni tengd skólanum er nokkuð jákvæðari á meðan upplifun eldri nema virðist neikvæðari. Munurinn er þó ekki verulegur.

ADGERDAPÁTTUR	Meðalgildi N=5781	12 ára N=322	13 ára N=1608	14 ára N=1901	15 ára N=1684	16 ára N=214
Atriði tengd skóla						
Að hafa áhrif á í hvaða skóla þú gengur	-0,3	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4
Að hafa áhrif á það sem kennt er í skólanum (t.d. valfög, yfirferð námsefnis í tímum)	-0,6	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Að hafa áhrif á kennsluaðferðir og námstilhögun í tímum	-0,5	-0,3	-0,5	-0,5	-0,4	-0,5
Að hafa áhrif á matseðilinn í skólanum (á ekki við um Noreg eða Danmörku)	-1,4	-1,3	-1,3	-1,5	-1,5	-1,3
Að nemendur fái að koma með ábendingar um hegðun kennara	-0,7	-0,4	-0,6	-0,7	-0,8	-0,8
Að nemendur fái að koma með ábendingar um kennsluna (aðferðir/stíl)	-0,6	-0,4	-0,6	-0,7	-0,7	-0,8
Þátttaka nemenda í viðhaldi og tiltekt í húsakynnum skólans og á skólalóð	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Að nemendur taki þátt í að móta skólareglur og leysa ágreiningsmál	-0,7	-0,5	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7
Meðalgildi	-0,65	-0,51	-0,63	-0,67	-0,67	-0,69
Atriði tengd heimilinu						
Að hafa áhrif á skipulag og útlit herbergis þíns	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Að ráða sjálf(ur) hvernig þú eyðir eigin peningum	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Að hafa áhrif á dagleg innkaup fjölskyldunnar (t.d. á mat og fötum)	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1
Að hafa áhrif á kaup fjölskyldunnar á dýrum vörum (t.d. tölvum, bílum, húsnæði)	-0,3	-0,3	-0,4	-0,3	-0,3	-0,1
Að hafa áhrif á rafmagnsnotkun og /eða vatnsnotkun fjölskyldunnar	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	0,0	0,0
Að hafa áhrif á flokkun heimilisúrgangs og annars konar endurvinnslu heimilisins	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	-0,1
Að hafa áhrif á notkun þína á sjónvarpi og eigin tölvu	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Að hafa áhrif á eigin útivistartíma og háttatíma	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3	-0,3	-0,2
Að taka þátt í heimilisstörfum	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	-0,2
Að geta haft áhrif á hjá hvorum foreldri þínu þú býir hverju sinni, ef þeir eru fráskildir (svarið einungis ef á við)	-0,2	0,0	-0,3	-0,2	-0,2	-0,1
Meðalgildi	-0,14	-0,17	-0,19	-0,12	-0,12	-0,12
Atriði tengd frítíma						
Að hafa áhrif á tómstundaaðstöðu, samkomustaði og tómstundastarf í borgarhluta/sveitarfélagi þínu	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,3
Að mega koma með ábendingar við starf starfsmanna í verslunum, við ýmis þjónustustörf	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4
Að hafa áhrif á hvað þú gerir í tómstundum þínum og hvað sé gert í tómstundastarfi þínu	-0,3	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2
Að vinna sjálfbæðavinna sem tengist áhugamálum þínum eða tómstundum	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	-0,1
Meðalgildi	-0,29	-0,29	-0,31	-0,28	-0,29	-0,26
Meðalgildi	-0,35	-0,32	-0,37	-0,35	-0,35	-0,35

Tafla: Samanburður eftir aldri

Í gloppugreiningunni er gloppan ákvörðuð af mismuni þeirra talna sem gefa til kynna raunveruleg áhrif og þeirra sem lýsa mikilvægi þátta. Því neikvæðara sem gloppugildi þáttar er, því óánægðari voru þátttakendur með þann tiltekna þátt.

Grænt = þáttur kemur vel út, gult = þátt mætti bæta, rautt = þáttur kemur illa út

Grænt = hærra/betra en meðalgildi

Rautt = lægra/verra en meðalgildi

6.9. Samanburður eftir landi

Samkvæmt meðaltali niðurstaðna úr gloppugreiningu hafa danskir þátttakendur mesta möguleika á að hafa áhrif. Sænskir þátttakendur hafa hins vegar minnsta möguleika á því að hafa áhrif.

ATH! Gloppugreining innifelur einnig ákvarðað vægi hvers þáttar.

ADGERÐAÞÁTTUR	Meðalgildi N=5775	Finnland N=1044	Svíþjóð N=1697	Noregur N=1199	Danmörk N=1008	Ísland N=827
Atriði tengd skóla						
Að hafa áhrif á í hvaða skóla þú gengur	-0,3	-0,4	-0,3	-0,4	-0,2	-0,4
Að hafa áhrif á það sem kennt er í skólanum (t.d. valfög, yfirferð námsefnis í tímum)	-0,6	-0,5	-0,7	-0,7	-0,5	-0,7
Að hafa áhrif á kennsluaðferðir og námstílhögun í tímum	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,3	-0,7
Að hafa áhrif á matseðilinn í skólanum (á ekki við um Noreg eða Danmörku)	-1,3	-1,4	-1,5			-1,0
Að nemendur fái að koma með ábendingar um hegðun kennara	-0,7	-0,7	-0,9	-0,5	-0,4	-0,9
Að nemendur fái að koma með ábendingar um kennsluna (aðferðir/stíl)	-0,6	-0,6	-0,8	-0,5	-0,5	-0,8
Þátttaka nemenda í viðhaldi og tiltekt í húsnæðismálum skólans og á skólalóð	-0,4	-0,3	-0,5	-0,3	-0,3	-0,1
Að nemendur taki þátt í að móta skólareglur og leysa ágreiningsmál	-0,7	-0,8	-0,7	-0,7	-0,5	-0,7
Meðalgildi	-0,65	-0,64	-0,73	-0,51	-0,40	-0,66
Atriði tengd heimilinu						
Að hafa áhrif á skipulag og útlit herbergis þíns	0,0	0,1	0,0	0,0	-0,2	0,0
Að ráða sjálf(ur) hvernig þú eyðir eigin peningum	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Að hafa áhrif á dagleg innkaup fjölskyldunnar (t.d. á mat og fötum)	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	0,0	-0,1
Að hafa áhrif á kaup fjölskyldunnar á dýrum vörum (t.d. tölvum, bílum, húsnæði)	-0,3	-0,4	-0,3	-0,4	-0,2	-0,3
Að hafa áhrif á rafmagnsnotkun og /eða vatnsnotkun fjölskyldunnar	-0,1	0,0	-0,2	-0,2	0,1	0,0
Að hafa áhrif á flokkun heimilisúrgangs og annars konar endurvinnslu heimilisins	0,0	0,1	-0,1	-0,1	0,1	0,1
Að hafa áhrif á notkun þína á sjónvarpi og eigin tölvu	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	-0,2	-0,1
Að hafa áhrif á eigin útivistartíma og háttatíma	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,5
Að taka þátt í heimilisstörfum	-0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,2	0,0
Að geta haft áhrif á hjá hvoru foreldri þínu þú býir hverju sinni, ef þeir eru fráskildir	-0,2	-0,2	-0,2	-0,3	-0,2	-0,3
Meðalgildi -0,15 -0,11 -0,14 -0,21 -0,12	-0,15	-0,11	-0,14	-0,21	-0,12	-0,15
Atriði tengd frítíma						
Að hafa áhrif á tómstundaaðstöðu, samkomustaði og tómstundastarf í borgarhluta/sveitarfélagi	-0,5	-0,6	-0,5	-0,4	-0,3	-0,4
Að mega koma með ábendingar við starf starfsmanna í verslunum, við ýmis þjónustustörf	-0,3	-0,2	-0,4	-0,4	-0,2	-0,4
Að hafa áhrif á hvað þú gerir í tómstundum þínum og hvað sé gert í tómstundastarfi þínu	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2	-0,3
Að vinna sjálfbóðavinnu sem tengist áhugamálum þínum eða tómstundum	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	-0,2
Meðalgildi	-0,29	-0,30	-0,36	-0,28	-0,17	-0,31
Meðalgildi	-0,36	-0,34	-0,40	-0,33	-0,22	-0,36

Tafla: Samanburður eftir landi

Í gloppugreiningunni er gloppan ákvörðuð af mismuni þeirra talna sem gefa til kynna raunveruleg áhrif og þeirra sem lýsa mikilvægi þátta. Því neikvæðara sem gloppugildi þáttar er, því óánægðari voru þátttakendur með þann tiltekna þátt.

Grænt = þáttur kemur vel út, gult = þátt mætti bæta, rautt = þáttur kemur illa út

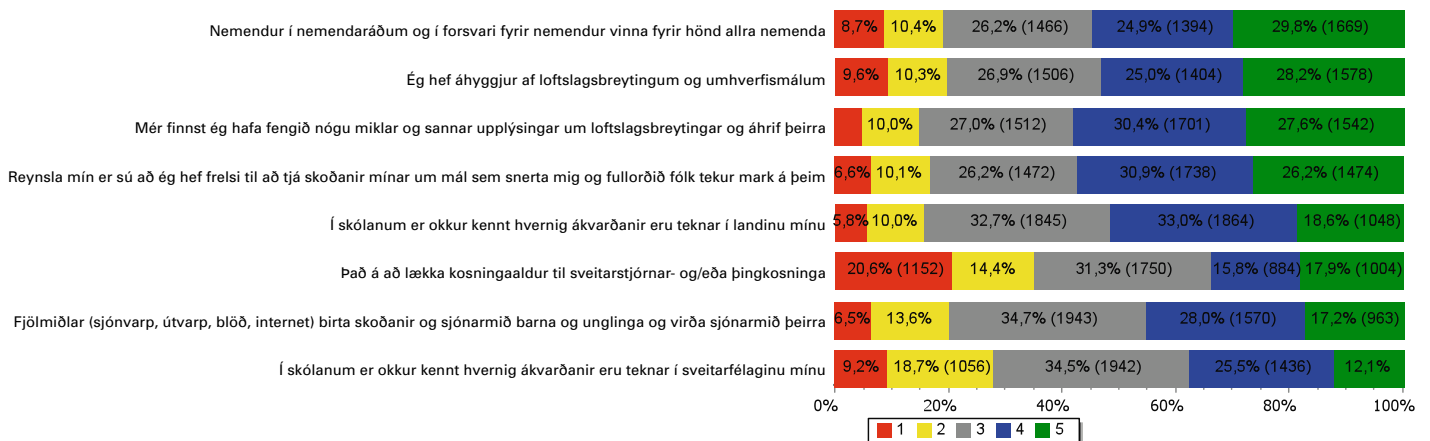
Grænt = hærra/betra en meðalgildi

Rautt = lægra/verra en meðalgildi

7. SKOÐANIR Á FJÖLMIÐLUM, UPPLÝSINGUM OG ÞÁTTTÖKU

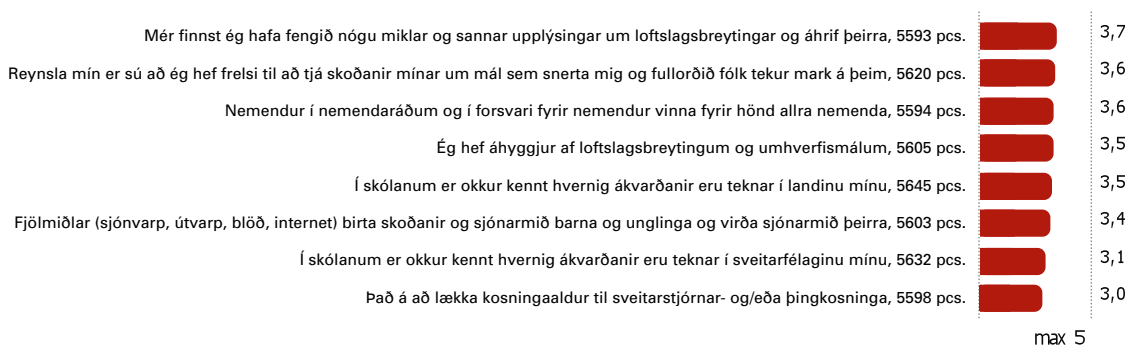
7.1. Fullyrðingar um fjölmiðla og þátttöku ungs fólks

Öll Norðurlöndin



Mynd 19: Eftirfarandi eru fullyrðingar um fjölmiðla og þátttöku ungs fólks.

Merkta við hverja fullyrðingu hvort þú ert: alveg sammála (5), frekar sammála (4), ekki sammála eða ósammála (3), frekar ósammála (2), mjög ósammála (1).



Mynd 20: Meðalgildi

Samkvæmt niðurstöðunum eru þátttakendur að meðaltali oftast sammála fullyrðingunni „mér finnst ég hafa fengið nógu miklar og sannar upplýsingar um loftslagsbreytingar og áhrif þeirra“. Svarendur eru sjaldnast sammála fullyrðingunni „það á að lækka kosningaaldur til sveitarstjórnar- og/eða þingkosninga“; á hinn bóginn gat einn þriðji nemenda ekki gefið svar við þeirri fullyrðingu (voru ekki sammála eða ósammála).

Um einn þriðji þátttakenda gat hvorki svarað því hvort skólar veiti nægar upplýsingar um ákvarðanatöku á landsvísi eða innan sveitarfélaga, né hvort fjölmiðlar birti skoðanir og sjónarmið barna og unglunga.

Stúlkur eru örlítið sjaldnar sammála fullyrðingunum heldur en drengir.

Stúlkur líta lækkun kosningaaldurs enn fremur gagnrýnni augum og hafa almennt séð meiri áhyggjur af loftslagsbreytingum og umhverfismálum.

ADGERÐAPÁTTUR	Meðalgildi N=5781	Stúlkur N=2882	Drengir N=2870
Í skólanum er okkur kennt hvernig ákvarðanir eru teknar í landinu mínu	3,5	3,4	3,6
Í skólanum er okkur kennt hvernig ákvarðanir eru teknar í sveitarfélaginu mínu	3,1	3,0	3,2
Það á að lækka kosningaaldur til sveitarstjórnar- og/eða þingkosninga	3,0	2,8	3,1
Nemendur í nemendaráðum og í forsvari fyrir nemendur vinna fyrir hönd allra nemenda	3,6	3,6	3,6
	3,6	3,6	3,6
Reynsla mín er sú að ég hef frelsi til að tjá skoðanir mínar um mál sem snerta mig og fullorðin fólk tekur mark á þeim	3,4	3,3	3,4
Fjölmiðlar (sjónvarp, útvarp, blöð, internet) birta skoðanir og sjónarmið barna og unglunga og virða sjónarmið þeirra	3,7	3,6	3,7
Ég hef áhyggjur af loftslagsbreytingum og umhverfismálum	3,5	3,7	3,4
Meðalgildi	3,41	3,37	3,45

Tafla: Samanburður eftir kyni

Grænt = hærra / betra en meðalgildi

Rautt = lægra / verra en meðalgildi

Eldri nemar eru sjaldnar sammála ofangreindum fullyrðingum en 12 til 13 ára nemendur.

Eldri nemar eru gagnrýnni gagnvart fullyrðingunni „fjölmiðlar birta skoðanir og sjónarmið barna og unglunga og virða sjónarmið þeirra“.

ADGERÐAPÁTTUR	Meðalgildi N=5781	12 ára N=322	13 ára N=1608	14 ára N=1901	15 ára N=1684	16 ára N=214
Í skólanum er okkur kennt hvernig ákvarðanir eru teknar í landinu mínu	3,5	3,6	3,5	3,5	3,5	3,6
Í skólanum er okkur kennt hvernig ákvarðanir eru teknar í sveitarfélaginu mínu	3,1	3,2	3,2	3,1	3,1	3,2
Það á að lækka kosningaaldur til sveitarstjórnar- og/eða þingkosninga	3,0	3,0	3,0	2,9	2,9	3,0
Nemendur í nemendaráðum og í forsvari fyrir nemendur vinna fyrir hönd allra nemenda	3,6	3,6	3,7	3,6	3,5	3,4
Reynsla mín er sú að ég hef frelsi til að tjá skoðanir mínar um mál sem snerta mig og fullorðið fólk tekur mark á þeim	3,6	3,7	3,7	3,6	3,5	3,5
Fjölmíðlar (sjónvarp, útvarp, blöð, internet) birta skoðanir og sjónarmið barna og unglinga og virða sjónarmið þeirra	3,4	3,6	3,5	3,3	3,2	3,2
Mér finnst ég hafa fengið nógu miklar og sannar upplýsingar um loftslagsbreytingar og áhrif þeirra	3,7	3,7	3,7	3,6	3,6	3,7
Ég hef áhyggjur af loftslagsbreytingum og umhverfismálum	3,5	3,5	3,6	3,5	3,5	3,5
Meðalgildi	3,41	3,50	3,50	3,39	3,34	3,37

Tafla: Samanburður eftir aldri

Grænt = hærra / betra en meðalgildi
Rautt = lægra / verri en meðalgildi

Eftir landi (1/3)

Í skólanum er okkur kennt hvernig ákvarðanir eru teknar í landinu mínu (Finnland)	11,6%	38,4% (389)	28,7% (291)	14,4%
Í skólanum er okkur kennt hvernig ákvarðanir eru teknar í landinu mínu (Svíþjóð)	9,7%	27,4% (457)	37,2% (619)	20,7%
Í skólanum er okkur kennt hvernig ákvarðanir eru teknar í landinu mínu (Noregur)	7,9%	35,6% (416)	32,5% (379)	17,4%
Í skólanum er okkur kennt hvernig ákvarðanir eru teknar í landinu mínu (Danmörk)	10,2%	33,3% (328)	31,6% (311)	20,3%
Í skólanum er okkur kennt hvernig ákvarðanir eru teknar í landinu mínu (Ísland)	18,1%	18,7%	34,0% (277)	17,8% 11,4%
Í skólanum er okkur kennt hvernig ákvarðanir eru teknar í sveitarfélaginu mínu (Finnland)	9,4%	18,8%	38,5% (390)	21,2% 12,1%
Í skólanum er okkur kennt hvernig ákvarðanir eru teknar í sveitarfélaginu mínu (Svíþjóð)	9,5%	18,4%	29,2% (486)	29,3% (487) 13,6%
Í skólanum er okkur kennt hvernig ákvarðanir eru teknar í sveitarfélaginu mínu (Noregur)	9,1%	17,7%	36,0% (419)	25,6% (298) 11,7%
Í skólanum er okkur kennt hvernig ákvarðanir eru teknar í sveitarfélaginu mínu (Danmörk)	7,9%	20,1%	38,2% (374)	23,7% (232) 10,2%
Í skólanum er okkur kennt hvernig ákvarðanir eru teknar í sveitarfélaginu mínu (Ísland)	19,7%	22,2% (179)	32,1% (259)	16,6% 9,5%
Það á að lækka kosningaaldur til sveitarstjórnar- og/eða þingkosninga (Finnland)	13,0%	13,7%	41,9% (424)	16,4% 14,9%
Það á að lækka kosningaaldur til sveitarstjórnar- og/eða þingkosninga (Svíþjóð)	23,5% (387)	14,2%	27,9% (459)	15,8% 18,6%
Það á að lækka kosningaaldur til sveitarstjórnar- og/eða þingkosninga (Noregur)	20,1%	14,1%	28,3% (328)	16,5% 21,0%
Það á að lækka kosningaaldur til sveitarstjórnar- og/eða þingkosninga (Danmörk)	23,2% (226)	15,6%	29,3% (286)	14,8% 17,1%
Það á að lækka kosningaaldur til sveitarstjórnar- og/eða þingkosninga (Ísland)	22,7% (183)	16,1%	35,7% (287)	10,8% 14,7%

Mynd 21: Eftirfarandi eru fullyrðingar um fjölmíðla og þátttöku ungs fólks.

Merktu við hverja fullyrðingu hvort þú ert: alveg sammála (5), frekar sammála (4), ekki sammála eða ósammála (3), frekar ósammála (2), mjög ósammála (1).

Íslenskir nemendur eru oftast ósammála þeirri staðhæfingu að skólar veiti nægar upplýsingar varðandi ákvarðanatöku á landsvísu og innan sveitarfélaga, á meðan sænskir nemendur eru oftast sammála henni. Þátttakendur frá Noregi eru jákvæðari gagnvart því að lækka kosningaaldurinn, en íslenskir nemendur eru neikvæðari gagnvart tillögunni. 42 prósent af finnskum þátttakendum geta ekki látið í ljós skoðun á henni.

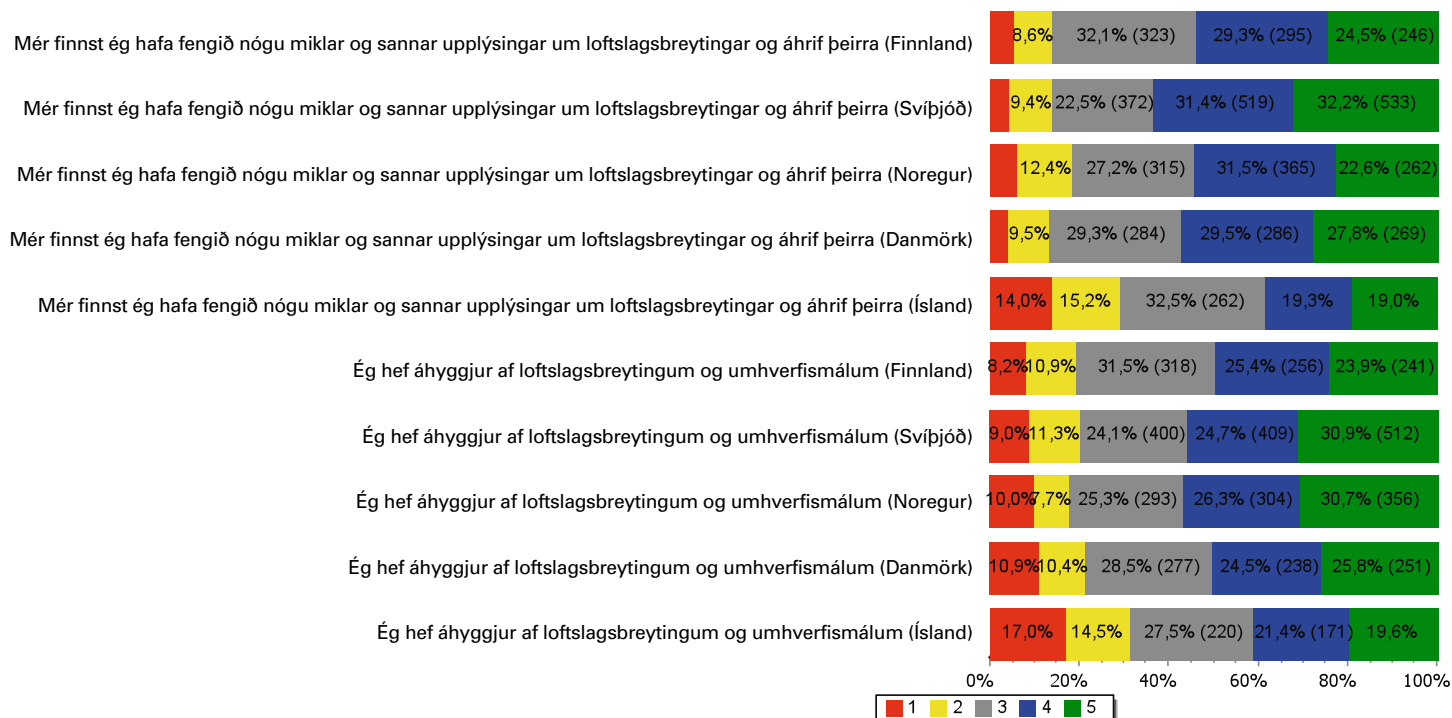


Mynd 22: Eftirfarandi eru fullyrðingar um fjölmiðla og þátttöku ungs fólks.
Merktu við hverja fullyrðingu hvort þú ert: alveg sammála (5), frekar sammála (4), ekki sammála eða ósammála (3), frekar ósammála (2), mjög ósammála (1).

Nokkuð hátt hlutfall danskra og norskra nemenda eru á þeirri skoðun að nemendafélög vinni í þágu allra nemenda, öfugt við sænska nemendur, en einungis 14 prósent þeirra voru sammála þeirri fullyrðingu.

Norskir og danskir þátttakendur eru líka oftast sammála því að þeir geti tjáð skoðanir sínar og að fullorðnir taki þá alvarlega. Finnskir nemar eru sjaldnast sammála því.

Börn frá Noregi og Danmörku eru ennfremur oftast sammála þeirri fullyrðingu að fjölmiðlar birti skoðanir barna og unglunga og virði þær. Íslenskir þátttakendur líta hana hins vegar neikvæðustum augum. Á hinn bóginn reyndist u.þ.b. einn þriðji þátttakenda frá hverju landi fyrir sig hvorki sammála né ósammála staðhæfingunni.



Mynd 23: Eftirfarandi eru fullyrðingar um fjölmiðla og þátttöku ungs fólks.

Merktu við hverja fullyrðingu hvort þú ert: alveg sammála (5), frekar sammála (4), ekki sammála eða ósammála (3), frekar ósammála (2), mjög ósammála (1).

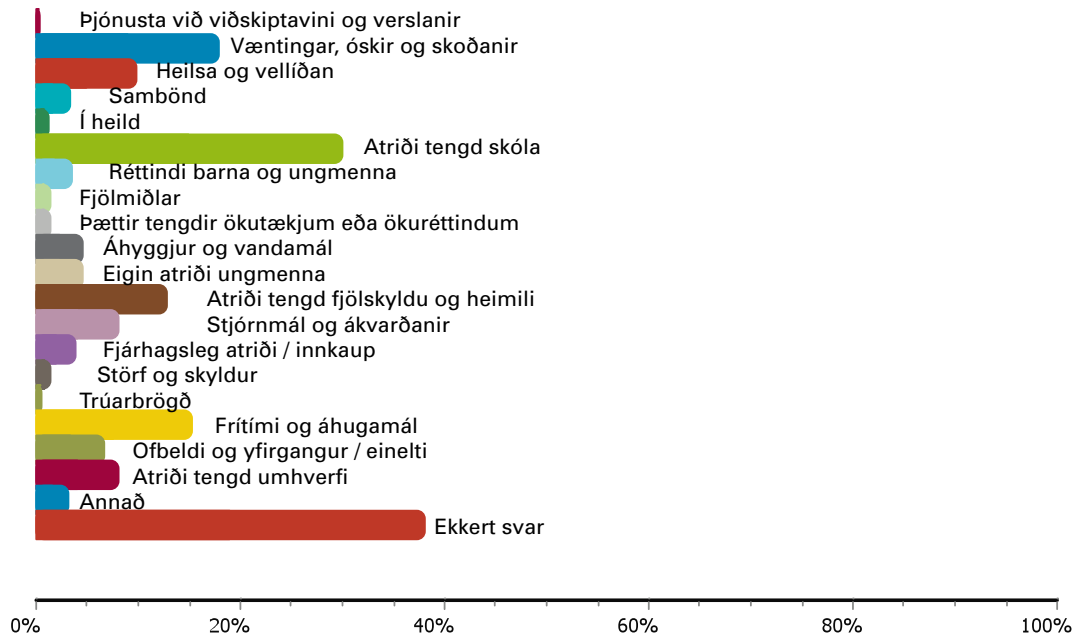
Íslenskir nemendur eru sjaldnast sammála ofangreindum fullyrðingum sem varða loftslagsbreytingar og umhverfismál. Þeim finnst þeir einkum hafa fengið minni upplýsingar um þessi mál en nemendum annarra þjóða. Hins vegar er vert að geta þess að einn þriðji íslensku nemendanna gat ekki gefið upp sjónarmið eða skoðun á því hvort þeir hafi fengið nægar upplýsingar.

Samkvæmt þessum niðurstöðum eru það nemendur frá Svíþjóð og Danmörku sem hafa fengið mestar upplýsingar varðandi þessi mál. Sænsk og norsk börn segjast hafa mestar áhyggjur af loftslagsbreytingum.

Um þriðjungur finnskra barna er hvorki sammála né ósammála staðhæfingum sem tengjast umhverfismálum. Það er örlítið hærra hlutfall en á hinum Norðurlöndunum.

7.2. Mikilvægustu málefnið þar sem raddir ungs fólks ættu að fá að heyrast

Öll Norðurlöndin



Mynd 24:

Nefndu þrjú mikilvægustu atriðin sem ungt fólk heldur fram, sem þér finnst mikilvægt að fái að heyrast (öll atriði sem nefnd voru).

Börn og unglingar af Norðurlöndunum, sem tóku þátt í könnuninni, voru beðin um að tilgreina þau þrjú málefni sem þau teldu að mikilvægast væri að hlustað yrði á þau varðandi.

Atriði tengd skóla var sá þáttur sem oftast var álitinn mikilvægastur, 30 prósent þátttakenda tiltóku atriði tengd skóla sem einn þriggja mikilvægustu þáttanna. Að auki var nokkuð oft minnst á flokkana væntingar, óskir og skoðanir (18%), fritími og áhugamál (15%) og atriði tengd fjölskyldu og heimili (13%). Ennfremur voru stjórnsmál og ákvarðanir ásamt heilsu og vellíðan oft nefnd.

38 prósent nemenda svaraði engu.

Eftir landi

	Finnland	Svíþjóð	Noregur	Danmörk	Ísland
Þjónusta við viðskiptavinum og verslanir	0,3% (3)	0,3% (5)	0,2% (2)	0,1% (1)	0,4% (3)
Væntingar, óskir og skoðanir	13,9% (145)	17,3% (294)	18,8% (226)	20,1% (203)	25,9% (214)
Heilsa og vellíðan	6,9% (72)	13,4% (227)	6,0% (72)	9,1% (92)	8,9% (74)
Sambönd	3,8% (40)	1,8% (30)	3,5% (42)	4,3% (43)	5,9% (49)
Í heild	3,0% (31)	0,3% (5)	1,1% (13)	0,5% (5)	1,1% (9)
Atriði tengd skóla	30,6% (319)	27,2% (461)	38,1% (457)	27,3% (275)	14,5% (120)
Réttindi barna og ungmenna	3,5% (37)	2,8% (47)	3,6% (43)	3,4% (34)	8,1% (67)
Fjölmiðlar	2,3% (24)	0,5% (9)	2,3% (27)	0,2% (2)	0,2% (2)
Þættir tengdir ökutækjum eða ökuréttindum	0,9% (9)	1,9% (32)	0,3% (4)	1,3% (13)	4,0% (33)
Áhyggjur og vandamál	8,6% (90)	3,2% (54)	2,8% (33)	4,1% (41)	1,1% (9)
Eigin atriði ungmenna	7,5% (78)	3,5% (60)	3,3% (40)	3,8% (38)	1,6% (13)
Atriði tengd fjölskyldu og heimili	20,0% (209)	5,7% (97)	23,1% (277)	8,5% (86)	5,6% (46)
Stjórnsmál og ákvarðanir	5,4% (56)	5,8% (98)	13,2% (158)	8,8% (89)	4,6% (38)
Fjárhagsleg atriði / innkaup	5,9% (62)	1,8% (31)	3,7% (44)	4,6% (46)	5,6% (46)
Störf og skyldur	1,6% (17)	0,5% (8)	1,2% (14)	2,0% (20)	3,4% (28)
Trúarbrögð	0,5% (5)	0,1% (1)	0,6% (7)	0,4% (4)	0,4% (3)
Fritími og áhugamál	21,4% (223)	10,4% (176)	19,5% (234)	13,2% (133)	15,1% (125)
Ofbeldi og yfirgangur / einelti	3,6% (38)	5,1% (86)	8,3% (99)	9,8% (99)	2,7% (22)
Atriði tengd umhverfi	4,8% (50)	6,7% (113)	9,8% (118)	11,1% (112)	3,1% (26)
Annað	3,8% (40)	1,6% (27)	3,3% (40)	3,9% (39)	11,2% (93)
Ekkert svar	32,8% (342)	46,2% (784)	30,0% (360)	35,6% (359)	41,4% (342)
Alls	181,0% (1890)	155,9% (2645)	192,7% (2310)	172,0% (1734)	164,7% (1362)

Mynd 25:

Nefndu þrjú mikilvægustu atriðin sem ungt fólk heldur fram, sem þér finnst mikilvægt að fá að heyra (öll atriði sem nefnd voru).

Þrjú mikilvægustu málefnið raðast á hvert einstakt land á eftirfarandi hátt:

15. Finnland: atriði tengd skóla (31%), frítími og áhugamál (21%) og atriði tengd fjölskyldu og heimili (20%).
16. Svíþjóð: atriði tengd skóla (27%), væntingar, óskir og skoðanir (17%) og heilsa og vellíðan (13%).
17. Noregur: atriði tengd skóla (38%), atriði tengd fjölskyldu og heimili (23%), frítími og áhugamál (20%) og væntingar, óskir og skoðanir (19%).
18. Danmörk: atriði tengd skóla (27%), væntingar, óskir og skoðanir (20%) og frítími og áhugamál (13%).
19. Ísland: væntingar, óskir og skoðanir (26%), frítími og áhugamál (15%) og atriði tengd skóla (15%).

7.3. Mikilvægustu atriðin sem varða loftslagsbreytingar og umhverfismál

Öll Norðurlöndin



Mynd 26:

Nefndu þrjú mikilvægustu atriðin sem þú telur að ætti að gera á Íslandi til að draga úr loftslagsbreytingum og/eða vernda náttúruna (öll atriði sem nefnd voru).

Þátttakendur voru beðnir um að nefna þær þrjár veigamestu aðgerðir sem ætti að ráðast í innan þeirra lands til þess að draga úr loftslagsbreytingum og/eða vernda náttúruna.

Pegar á heildina er litið er mikilvægasta aðgerðin sú að auka almenningssamgöngur og minnka umferð einstakra ökumanna (18%). Að nota endurnýtanlega orkugjafa (15%), draga úr útblæstri (16%) og að endurvinnna og flokka úrgang (13%) var líka oft nefnt. Að auki var algengt að minnst væri á að draga úr neyslu og að hætta að fleygja frá sér rusli.

Fjögur af hverjum tíu börnum (40%) svöruðu ekki spurningunni.

Eftir landi

	Finland	Svíþjóð	Noregur	Danmörk	Ísland
Draga úr bílaþróttum	0,1% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Ódýrari reiðhjól	0,0% (0)	0,1% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,1% (1)
Ekkert	1,5% (16)	0,6% (10)	0,7% (8)	0,6% (6)	2,9% (24)
Vernda dýr og náttúruna	6,5% (68)	7,0% (119)	6,1% (73)	10,4% (105)	10,3% (85)
Auka almenningssamgöngur og minnka umferð einstakra ökumanna	24,0% (251)	12,3% (208)	28,9% (346)	10,4% (105)	13,9% (115)
Borgir og svæði	0,1% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	12,3% (124)	0,4% (3)
Hverfismiðaðri borgir	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,1% (1)	0,0% (0)
Endurvinnna og flokka úrgang	19,0% (198)	11,7% (199)	17,3% (208)	3,7% (37)	13,7% (113)
Ganga eða nota reiðhjól í stað bíls	6,9% (72)	8,7% (148)	10,0% (120)	3,8% (38)	13,3% (110)
Löggjöf	0,9% (9)	2,2% (38)	3,4% (41)	2,8% (28)	1,8% (15)
Hætta að borða kjöt	0,2% (2)	0,2% (3)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Viðhalda náttúrulegum gæðum	3,8% (40)	1,3% (22)	2,3% (27)	1,2% (12)	3,0% (25)
Kaupa náttúruvænar/innlendar/lífrænt ræktaðar vörur.	3,8% (40)	4,7% (80)	1,1% (13)	1,0% (10)	1,8% (15)
Landbúnaður	0,2% (2)	0,2% (4)	0,1% (1)	1,2% (12)	0,0% (0)
Aka skellinöðru	0,3% (3)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)	0,0% (0)
Draga úr notkun umbúða úr plasti	1,1% (12)	0,6% (11)	0,9% (11)	0,0% (0)	0,6% (5)
Mengun annarra landa	0,4% (4)	0,1% (2)	0,7% (8)	0,7% (7)	0,7% (6)
Lækka verð á eldsneyti/gasi	0,9% (9)	0,4% (6)	0,5% (6)	0,5% (5)	1,1% (9)
Draga úr útblæstri	18,5% (193)	13,4% (228)	19,0% (228)	17,4% (175)	11,1% (92)
Fjárframlög	1,1% (11)	0,4% (7)	1,3% (15)	0,3% (3)	0,2% (2)
Hætta að fleygja frá sér rusli	18,0% (188)	8,5% (145)	10,0% (120)	9,6% (97)	13,3% (110)
Borða minna	0,1% (1)	0,1% (2)	0,2% (2)	0,0% (0)	0,6% (5)
Draga úr neyslu (þar á meðal raforku)	13,3% (139)	8,5% (145)	14,1% (169)	13,1% (132)	4,7% (39)
Sameina verksmiðjur/draga úr fjölda þeirra	6,1% (64)	0,8% (14)	2,2% (26)	2,9% (29)	3,5% (29)
Draga úr reykngum	1,8% (19)	0,9% (15)	0,4% (5)	0,5% (5)	3,5% (29)
Nota aðra/endurnýtanlega aflgjafa, þar á meðal rafbila	8,7% (91)	15,5% (263)	20,9% (250)	14,0% (141)	19,5% (161)
Menntun og upplýsing fólks	4,4% (46)	4,7% (79)	2,8% (33)	3,1% (31)	5,6% (46)
Draga úr notkun kjarnorku	1,5% (16)	1,6% (28)	0,8% (9)	0,7% (7)	0,4% (3)
Annað	5,9% (62)	4,1% (69)	9,7% (116)	10,9% (110)	16,7% (138)
Ekkert svar	34,0% (355)	49,9% (846)	30,9% (370)	37,7% (380)	35,1% (290)
Alls	183,2% (1913)	158,6% (2692)	183,9% (2205)	158,7% (1600)	177,8% (1470)

Mynd 27:

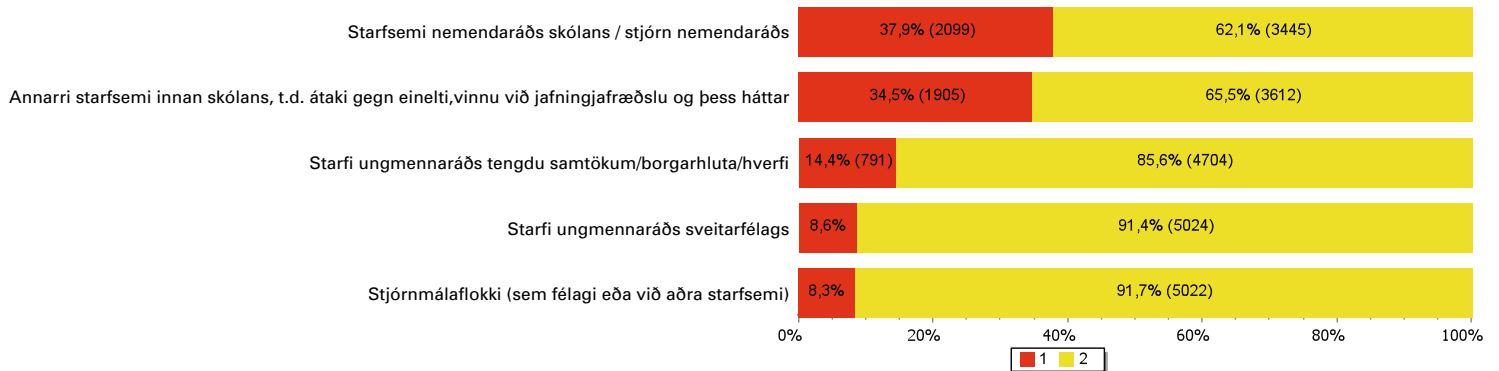
Nefndu þrjú mikilvægustu atriðin sem þú telur að ætti að gera í þínu landi til að draga úr loftslagsbreytingum og/eða vernda náttúruna (öll atriði sem nefnd voru).

Þrjú mikilvægustu atriðin voru:

- Finnland: Auka almenningssamgöngur og draga úr einkaakstri (24%), draga úr útblæstri (19%) og endurvinnsla og flokkun úrgangs (19%).
- Svíþjóð: Nota aðra/endurnýtanlega aflgjafa (16%), draga úr útblæstri (13%), auka almenningssamgöngur og draga úr einkaakstri (12%) og endurvinnsla og flokkun úrgangs (12%).
- Noregur: Auka almenningssamgöngur og draga úr einkaakstri (29%), nota aðra/endurnýtanlega aflgjafa (21%) og draga úr útblæstri (19%).
- Danmörk: Draga úr útblæstri (17%), nota aðra/endurnýtanlega aflgjafa (14%) og draga úr neyslu (13%).
- Ísland: Nota aðra/endurnýtanlega aflgjafa (20%), endurvinnsla og flokkun úrgangs (14%) og auka almenningssamgöngur og draga úr einkaakstri (14%).

7.4. Þátttaka

Öll Norðurlöndin

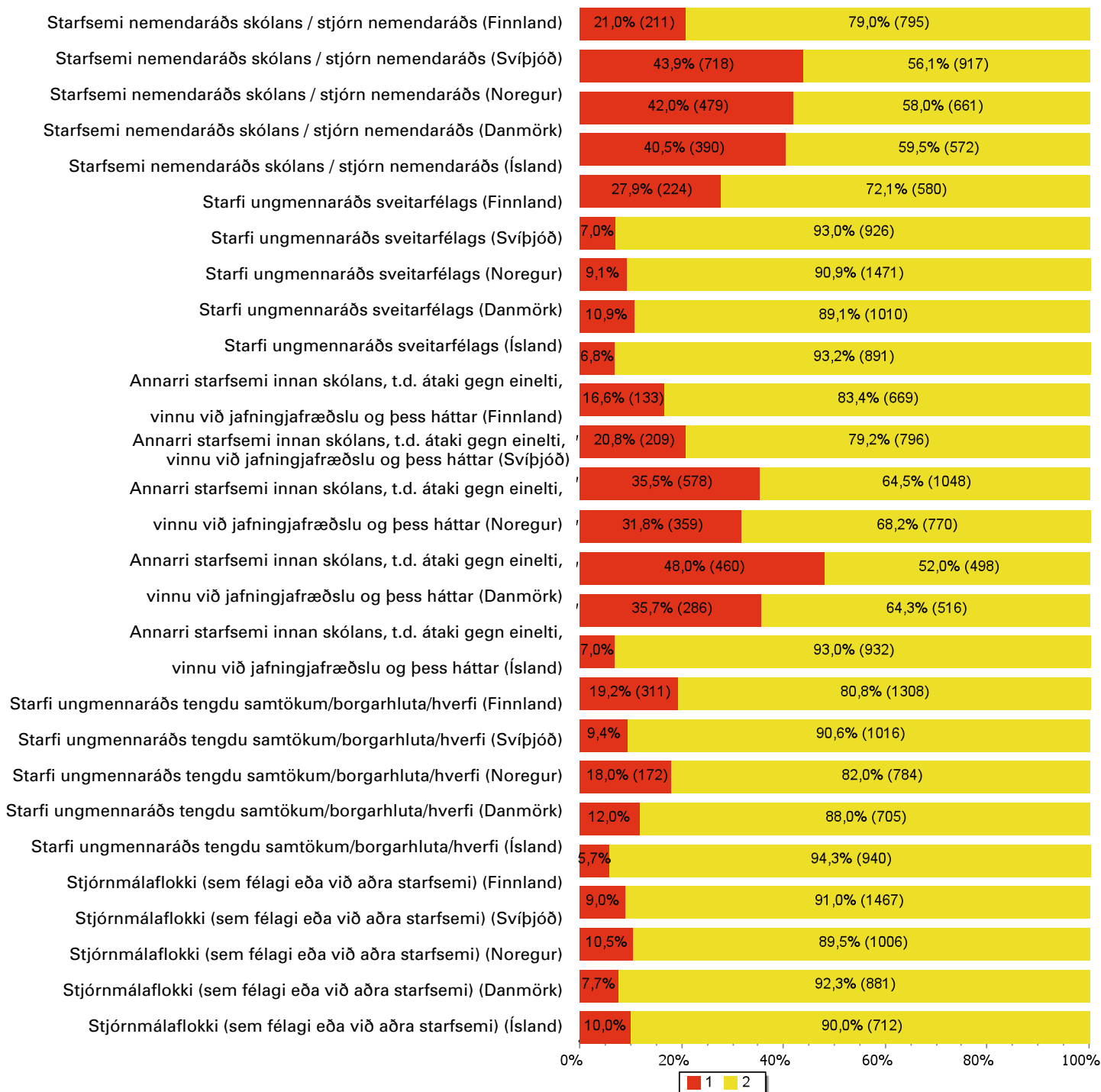


Um það bil fjórir af hverjum tíu svarendum (38%) segjast hafa tekið þátt í starfsemi nemendaráðs. 35 prósent nemenda hefur tekið þátt í annarri starfsemi innan skólans (t.d. átaki gegn einelti, jafningjafræðslu o.s.frv.).

Einungis 14 prósent þátttakenda segjast hafa tekið þátt í ungmennaráði samtaka, borgarhluta eða hverfis, 9 prósent í ungmennaráði sveitarfélags og 8 prósent í starfsemi tengdri stjórnmalaflokkum.

Drengir eru aðeins virkari þegar kemur að þátttöku í starfsemi utan skólans (t.d. í ungmennaráðum, stjórnmalaflokkum eða starfsemi tengdri samtökum). Nemendaráð innan skóla hafa nokkurn veginn sama hlutfall drengja og stúlkna, en stúlkur eru virkari þegar kemur að annarri starfsemi tengdri skólanum.

Eftir landi



Mynd 29: Hefur þú tekið þátt í einhverjum af neðangreindum hlutverkum?
(Svör: 1=já, 2=nei)

Nemendur frá Svíþjóð, Noregi og Danmörku hafa oftast tekið þátt í starfsemi nemendaráða. Norskir nemar hafa verið virkastir í annarri starfsemi tengdri skólanum.

Þátttaka í nemendaráðum og annarri starfsemi tengdri skólanum er sjaldgæfari í Finnlandi en á hinum Norðurlöndunum. Um fjórir af hverjum tíu nemendum í Noregi, Svíþjóð og Danmörku segjast hafa tekið þátt í nemendaráði.

Nokkuð jafn fjöldi barna frá Norðurlöndunum hefur tekið þátt í starfsemi ungmennaráðs að Íslandi undanskildu þar sem nær einn fimmti svarenda hefur verið hluti af starfsemi ungmennaráðs.

Starfsemi tengd samtökum hefur laðað að sér flesta þátttakendur í Svíþjóð og í Danmörku, en þar hefur um einn fimmti nemenda tekið þátt í slíku starfi.

Gögnin leiða ekki í ljós neinn verulegan mun milli þjóða hvað varðar þátttöku í stjórnmálastarfi.

Þátttaka í flestum ofangreindum atriðum hefur verið bersýnilega minni meðal nemenda í Finnlandi en annars staðar.

8. BÖRN OG UNGLINGAR SEM ÞJÓÐFÉLAGSÞEGNAR

8.1. Mikilvægi leiða og aðferða til þátttöku

Öll Norðurlöndin



Mynd 30: Hversu mikilvægar eru að þínu mati eftirfarandi leiðir og aðferðir til að hafa áhrif?

(Svör: 1= skiptir engu máli, 2= skiptir litlu máli, 3= skiptir máli en er ekki mikilvægt, 4= frekar mikilvægt, 5= mjög mikilvægt)

Þátttaka er hér skilgreind sem aðgerð til að ná fram breytingum sem æskað er. Oft er lokamarkmiðið að ná að hafa áhrif á opinber yfirvöld og/eða ráðamenn.

Mikilvægustu leiðirnar til þátttöku eru:

Blogg og/eða samskiptavefir (t.d. MySpace, YouTube, Facebook)

Sem fulltrúi í nemendaráði skólans

Að sækja landsfundi og/eða alþjóðlegar ráðstefnur þar sem fulltrúar barna eða unglunga taka þátt

Skátastarf, klúbbar og annað félagsstarf

Stúlkur leggja meiri áherslu en drengir á nær allar leiðir til þátttöku. Samt sem áður er hægt að lýsa viðhorfinu almennt sem hlutlausu og þessir þættir eru álitnir „frekar mikilvægir“

ADGERÐAÞÁTTUR	Meðalgildi N=5781	Stúlkur N=2882	Drengir N=2870
Leiðir ungs fólks til að hafa áhrif			
Sem fulltrúi í nemendaráði skólans	3,6	3,7	3,4
Sem meðlimur ungmennaráðs sveitarfélags	3,2	3,3	3,1
Sem meðlimur ungmennaráðs samtaka/borgarhluta/hverfis	3,3	3,4	3,1
Skátastarf, klúbbar og annað félagsstarf	3,5	3,7	3,4
Meðalgildi	3,39	3,54	3,25
Aðferðir ungs fólks til að hafa áhrif			
Að taka þátt í mótmælum	3,3	3,3	3,2
Áskorun til ráðamanna með undirskriftasöfnun	3,3	3,4	3,3
Skrifleg persónuleg áskorun/ábending til ráðamanna	3,2	3,3	3,1
Að sækja landsfundi og/eða alþjóðlegar ráðstefnur þar sem fulltrúar taka þátt	3,5	3,7	3,4
Blogg og/eða samskiptavefir (t.d. MySpace, YouTube, Facebook)	3,9	4,0	3,7
Að koma skoðunum sínum skriflega til skila (t.d. í skólablöðum, dagblöðum)	3,3	3,4	3,1
Þátttaka í hvers kyns félögum eða klúbbum (t.d. skátunum)	3,3	3,4	3,3
Meðalgildi	3,40	3,51	3,30
Meðalgildi	3,40	3,52	3,28

Tafla: Samanburður eftir kyni

Grænt = hærra / betra en meðalgildi

Rautt = lægra / verra en meðalgildi

Mikilvægi hinna ýmsu leiða til að hafa áhrif minnkar eftir því sem nemendur verða eldri, að frátöldum 13 ára nemendum sem leggja meiri áherslu á leiðir til áhrifa heldur en 12 ára nemendur.

ADGERÐAÞÁTTUR	Meðalgildi N=5781	12 ára N=322	13 ára N=1608	14 ára N=1901	15 ára N=1684	16 ára N=214
Leiðir ungs fólks til að hafa áhrif						
Sem fulltrúi í nemendaráði skólans	3,6	3,6	3,8	3,5	3,4	3,3
Sem meðlimur ungmennaráðs sveitarfélags	3,2	3,2	3,4	3,2	3,1	3,0
Sem meðlimur ungmennaráðs samtaka/borgarhluta/hverfis	3,3	3,3	3,4	3,3	3,2	3,1
Skátastarf, klúbbar og annað félagsstarf	3,5	3,7	3,7	3,4	3,4	3,5
Meðalgildi	3,39	3,47	3,59	3,35	3,27	3,22
Aðferðir ungs fólks til að hafa áhrif						
Að taka þátt í mótmælum	3,3	3,3	3,3	3,3	3,2	3,2
Áskorun til ráðamanna með undirskriftasöfnun	3,3	3,4	3,4	3,3	3,3	3,2
Skrifleg persónuleg áskorun/ábending til ráðamanna	3,2	3,2	3,3	3,2	3,2	3,1
Að sækja landsfundi og/eða alþjóðlegar ráðstefnur þar sem fulltrúar barna eða unglinga taka þátt	3,5	3,6	3,7	3,5	3,4	3,2
Blogg og/eða samskiptavefir (t.d. MySpace, YouTube, Facebook)	3,9	3,8	4,0	3,8	3,8	3,7
Að koma skoðunum sínum skriflega til skila (t.d. í skólablöðum, dagblöðum, á heimasíðu skólans)	3,3	3,4	3,4	3,2	3,2	3,1
Þátttaka í hvers kyns félögum eða klúbbum (t.d. skátunum)	3,3	3,5	3,5	3,4	3,2	3,2
Meðalgildi	3,40	3,44	3,51	3,40	3,32	3,24
Meðalgildi	3,40	3,45	3,54	3,39	3,30	3,23

Tafla: Samanburður eftir aldri

Grænt = hærra / betra en meðalgildi

Rautt = lægra / verra en meðalgildi

Sænskir og norskir þátttakendur gefa hinum mismunandi leiðum og aðferðum til þátttöku mest vægi þegar niðurstöður eru bornar saman eftir löndum.

Hvað sem því líður eru nær allar leiðir og aðferðir álitnar frekar mikilvægar eða hvorki né; að meðaltali er mest áhersla lögð á valkost 3 (skiptir máli en er ekki mikilvægt).

Börn og unglingar í öllum þáttökulöndum töldu netblogg og samskiptavefi mikilvægustu leiðina til að hafa áhrif.

ADGERÐAPÁTTUR	Meðalgildi N=5775	Finnland N=1044	Svíþjóð N=1697	Noregur N=1199	Danmörk N=1008	Ísland N=827
Leiðir ungs fólks til að hafa áhrif						
Sem fulltrúi í nemendaráði skólans	3,5	3,3	3,6	3,8	3,5	3,3
Sem meðlimur ungmennaráðs sveitarfélags	3,2	3,1	3,3	3,3	3,1	3,1
Sem meðlimur ungmennaráðs samtaka/borgarhluta/hverfis	3,3	3,1	3,3	3,5	3,2	3,1
Skátastarf, klúbbur og annað félagsstarf	3,5	3,5	3,5	3,7	3,5	3,4
Meðalgildi	3,38	3,26	3,42	3,56	3,32	3,21
Aðferðir ungs fólks til að hafa áhrif						
Að taka þátt í mótmælum	3,3	3,0	3,4	3,4	3,2	3,1
Áskorun til ráðamanna með undirskriftasöfnun	3,3	3,1	3,4	3,5	3,2	3,1
Skrifleg persónuleg áskorun/ábending til ráðamanna	3,2	3,1	3,4	3,4	3,0	3,1
Að sækja landsfund og/eða alþjóðlegar ráðstefnur þar sem fulltrúar barna eða unglunga taka þátt	3,5	3,3	3,7	3,7	3,4	3,1
Blogg og/eða samskiptavefir (t.d. MySpace, YouTube, Facebook)	3,8	3,7	3,9	4,0	3,8	3,6
Að koma skoðunum sínum skriflega til skila (t.d. í skólablöðum, dagblöðum, á heimasíðu skólans)	3,3	3,1	3,3	3,4	3,1	3,2
Þátttaka í hvers kyns félögum eða klúbbum (t.d. skátunum)	3,4	3,3	3,5	3,4	3,1	3,4
Meðalgildi	3,39	3,25	3,50	3,54	3,28	3,25
Meðalgildi	3,38	3,25	3,47	3,55	3,29	3,23

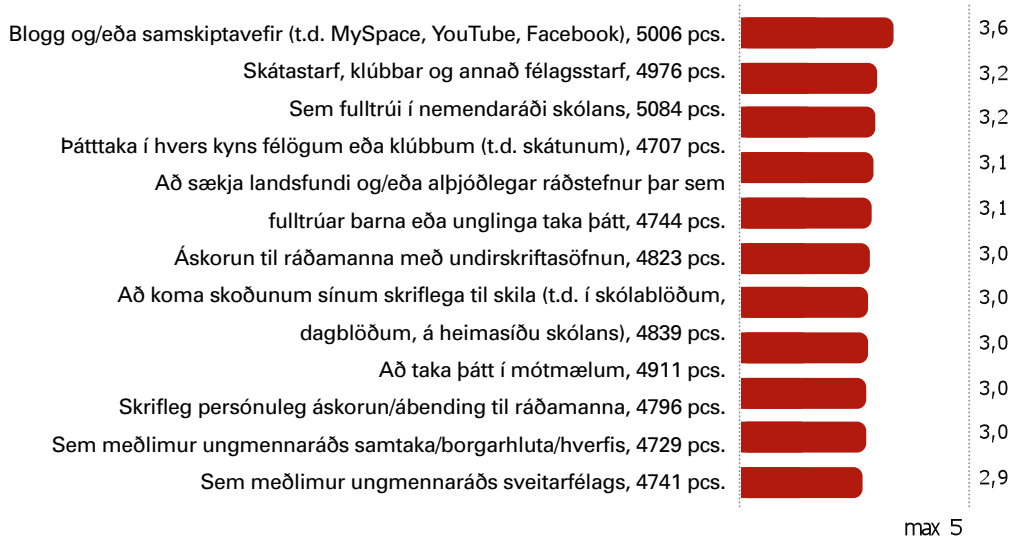
Tafla: Samanburður eftir landi

Grænt = hærra / betra en meðalgildi

Rautt = lægra / verrá en meðalgildi

8.2. Raunverulegir möguleikar til áhrifa

Öll Norðurlöndin



Mynd 31:

Hversu vel hafa þessar leiðir og aðferðir gagnast þér sjálfum/sjálfri sem tæki til að hafa áhrif? (Svör: 1= mjög illa, 2= frekar illa, 3= hvorki illa né vel, 4= frekar vel, 5= mjög vel)

Áhrifaríkustu leiðirnar til þátttöku hafa að mati nemenda verið:

Blogg og/eða samskiptavefir (MySpace, YouTube, Facebook)

Skátastarf, klúbbar og annað félagsstarf

Sem fulltrúi í nemendaráði skólans

Pegar kynin eru borin saman kemur í ljós að stúlkur álíta flestar leiðir til áhrifa hafa verið áhrifaríkari en drengir gera. Bæði drengir og stúlkur telja blogg og samskiptavefi vera áhrifaríkustu leiðina til þátttöku.

ADGERDAPÁTTUR	Meðalgildi N=5781	Stúlkur N=2882	Drengir N=2870
Leiðir ungs fólks til að hafa áhrif			
Sem fulltrúi í nemendaráði skólans	3,2	3,3	3,1
Sem meðlimur ungmennaráðs sveitarfélags	2,9	2,9	2,9
Sem meðlimur ungmennaráðs samtaka/borgarhluta/hverfis	3,0	3,0	2,9
Skátastarf, klúbbar og annað félagsstarf	3,2	3,3	3,2
Meðalgildi	3,07	3,13	3,00
Aðferðir ungs fólks til að hafa áhrif			
Að taka þátt í mótmælum	3,0	3,0	3,0
Áskorun til ráðamanna með undirskriftasöfnun	3,0	3,1	3,0
Skrifleg persónuleg áskorun/ábending til ráðamanna	3,0	3,0	2,9
Að sækja landsfundi og/eða alþjóðlegar ráðstefnur þar sem fulltrúar barna eða unglinga taka þátt	3,1	3,2	3,1
Blogg og/eða samskiptavefir (t.d. MySpace, YouTube, Facebook)	3,6	3,7	3,6
Að koma skoðunum sínum skriflega til skila (t.d. í skólablöðum, dagblöðum, á heimasíðu skólans)	3,0	3,1	2,9
Þátttaka í hvers kyns félögum eða klúbbum (t.d. skátunum)	3,1	3,2	3,1
Meðalgildi	3,12	3,16	3,09
Meðalgildi	3,10	3,15	3,06

Tafla: Samanburður eftir kyni

Grænt = hærra / betra en meðalgildi

Rautt = lægra / verra en meðalgildi

Nemendur meta líkur þess að hinar ýmsu leiðir þjóni tilgangi sínum minni og minni eftir því sem aldurinn hækkar. Þar eru 13 ára börn þó frátalin, en þau telja að leiðir til þátttöku hafi verið áhrifaríkari en 12 ára börn.

ADGERÐAPÁTTUR	Meðalgildi N=5781	12 ára N=322	13 ára N=1608	14 ára N=1901	15 ára N=1684	16 ára N=214
Leiðir ungs fólks til að hafa áhrif						
Sem fulltrúi í nemendaráði skólans	3,2	3,2	3,3	3,2	3,1	3,1
Sem meðlimur ungmennaráðs sveitarfélags	2,9	3,0	3,0	2,9	2,8	2,8
Sem meðlimur ungmennaráðs samtaka/borgarhluta/hverfis	3,0	2,9	3,1	3,0	2,8	2,8
Skátastarf, klúbbar og annað félagsstarf	3,2	3,4	3,4	3,2	3,2	3,2
Meðalgildi	3,07	3,12	3,20	3,04	2,99	2,97
Aðferðir ungs fólks til að hafa áhrif						
Að taka þátt í mótmælum	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	2,9
Áskorun til ráðamanna með undirskriftasöfnun	3,0	2,9	3,1	3,0	3,0	3,0
Skrifleg persónuleg áskorun/ábending til ráðamanna	3,0	2,9	3,0	3,0	2,9	2,9
Að sækja landsfundi og/eða alþjóðlegar ráðstefnur þar sem fulltrúar barna eða unglinga taka þátt	3,1	3,1	3,2	3,1	3,0	2,9
Blogg og/eða samskiptavefir (t.d. MySpace, YouTube, Facebook)	3,6	3,6	3,7	3,6	3,6	3,5
Að koma skoðunum sínum skriflega til skila (t.d. í skólablöðum, dagblöðum, á heimasíðu skólans)	3,0	3,0	3,1	3,0	3,0	2,8
Þátttaka í hvers kyns félögum eða klúbbum (t.d. skátunum)	3,1	3,2	3,2	3,1	3,1	2,9
Meðalgildi	3,12	3,10	3,19	3,12	3,09	2,98
Meðalgildi	3,10	3,11	3,19	3,09	3,05	2,98

Tafla: Samanburður eftir aldri

Grænt = hærra / betra en meðalgildi

Rautt = lægra / verra en meðalgildi

Pegar niðurstöður eru bornar saman eftir löndum sést að þátttakendur frá Noregi og Svíþjóð telja leiðir og aðferðir til þátttöku almennt áhrifaríkari en hinar þjóðirnar. Munur milli landa er þó ekki verulegur.

Á öllum Norðurlöndunum eru blogg og samskiptavefir talin áhrifaríkasta aðferðin til þátttöku.

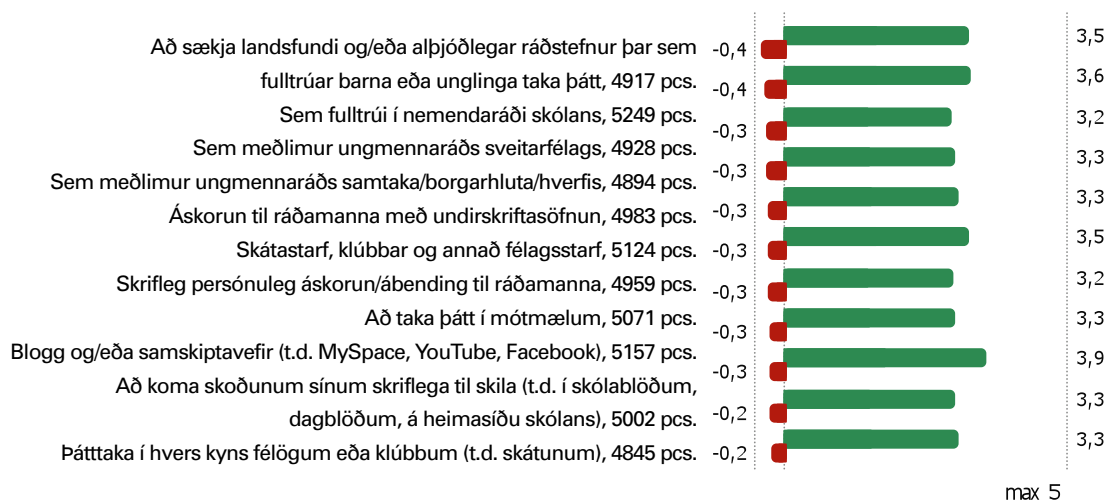
ADGERÐAPÁTTUR	Meðalgildi N=5775	Finnland N=1044	Svíþjóð N=1697	Noregur N=1199	Danmörk N=1008	Ísland N=827
Leiðir ungs fólks til að hafa áhrif						
Sem fulltrúi í nemendaráði skólans	3,2	3,1	3,2	3,3	3,2	3,2
Sem meðlimur ungmennaráðs sveitarfélags	2,9	2,9	2,9	2,9	2,8	3,0
Sem meðlimur ungmennaráðs samtaka/borgarhluta/hverfis	3,0	2,9	3,0	3,0	2,8	3,0
Skátastarf, klúbbar og annað félagsstarf	3,2	3,2	3,2	3,3	3,2	3,2
Meðalgildi	3,07	3,01	3,11	3,14	2,99	3,07
Aðferðir ungs fólks til að hafa áhrif						
Að taka þátt í mótmælum	3,0	2,8	3,1	3,0	3,0	3,0
Áskorun til ráðamanna með undirskriftasöfnun	3,0	2,9	3,1	3,1	2,9	2,9
Skrifleg persónuleg áskorun/ábending til ráðamanna	2,9	2,9	3,1	3,1	2,8	2,9
Að sækja landsfundi og/eða alþjóðlegar ráðstefnur þar sem fulltrúar barna eða unglinga taka þátt	3,1	3,0	3,2	3,2	3,0	2,9
Blogg og/eða samskiptavefir (t.d. MySpace, YouTube, Facebook)	3,6	3,5	3,6	3,8	3,5	3,5
Að koma skoðunum sínum skriflega til skila (t.d. í skólablöðum, dagblöðum, á heimasíðu skólans)	3,0	2,9	3,1	3,1	2,9	3,0
Þátttaka í hvers kyns félögum eða klúbbum (t.d. skátunum)	3,2	3,1	3,2	3,2	3,0	3,2
Meðalgildi	3,12	3,01	3,21	3,22	3,01	3,05
Meðalgildi	3,10	3,01	3,17	3,19	3,00	3,06

Tafla: Samanburður eftir landi

Grænt = hærra / betra en meðalgildi

Rautt = lægra / verra en meðalgildi

8.3. Gloppugreining



Mynd 32: Gloppugreining

Samkvæmt gloppugreiningunni eru þær aðferðir sem hafa síst þjónað tilgangi sínum með tilliti til ákvarðaðs mikilvægis þeirra, þessar:

Að sækja landsfundi og/eða alþjóðlegar ráðstefnur þar sem fulltrúar barna eða unglinga taka þátt
Sem fulltrúi í nemendaráði skólans

Þegar á heildina er litið eru hinar mismunandi leiðir og aðferðir til þátttöku taldar nokkuð áhrifaríkar í hlutfalli við vægi þeirra. Samkvæmt flokkun okkar í kafla 5 eru leiðir eða aðferðir sem koma illa út eða mætti bæta, ekki til staðar í þessum niðurstöðum.

8.4. Samanburður eftir kyni

Samkvæmt gloppugreiningunni er upplifun nemenda af hinum ýmsu leiðum og aðferðum til þátttöku miðað við ákvarðað vægi þeirra, að meðaltali jákvæðari meðal drengja.

Stúlkum finnst landsfundir og alþjóðlegar ráðstefnur með fulltrúum ungs fólks ekki hafa reynst áhrifaríkt tæki miðað við væntingar þeirra.

AÐGERÐAÞÁTTUR	Meðalgildi N=5781	Stúlkur N=2882	Drengir N=2870
Leiðir ungs fólks til að hafa áhrif			
Sem fulltrúi í nemendaráði skólans	-0,4	-0,4	-0,3
Sem meðlimur ungmennaráðs sveitarfélags	-0,3	-0,4	-0,2
Sem meðlimur ungmennaráðs samtaka/borgarhluta/hverfis	-0,3	-0,4	-0,2
Skátastarf, klúbbar og annað félagsstarf	-0,3	-0,4	-0,2
Meðalgildi	-0,33	-0,41	-0,24
Aðferðir ungs fólks til að hafa áhrif			
Að taka þátt í mótmælum	-0,3	-0,3	-0,2
Áskorun til ráðamanna með undirskriftasöfnun	-0,3	-0,3	-0,2
Skrifleg persónuleg áskorun/ábending til ráðamanna	-0,3	-0,3	-0,2
Að sækja landsfundi og/eða alþjóðlegar ráðstefnur þar sem fulltrúar barna eða unglinga taka þátt	-0,4	-0,5	-0,3
Blogg og/eða samskiptavefir (t.d. MySpace, YouTube, Facebook)	-0,3	-0,3	-0,2
Að koma skoðunum sínum skriflega til skila (t.d. í skólablöðum, dagblöðum, á heimasíðu skólans)	-0,2	-0,2	-0,2
Þátttaka í hvers kyns félögum eða klúbbum (t.d. skátunum)	-0,2	-0,3	-0,1
Meðalgildi	-0,28	-0,35	-0,21
Meðalgildi	-0,30	-0,37	-0,22

Tafla: Samanburður eftir kyni

Í gloppugreiningunni er gloppan ákvörðuð af mismuni þeirra talna sem gefa til kynna raunveruleg áhrif og þeirra sem lýsa mikilvægi þátta. Því neikvæðara sem gloppugildi þáttar er, því óánægðari voru þátttakendur með þann tiltekna þátt.

Grænt = þáttur kemur vel út, gult = þáttur mætti bæta, rautt = þáttur kemur illa út

Grænt = hærra/betra en meðalgildi

Rautt = lægra/verra en meðalgildi

8.5. Samanburður eftir aldri

Pegar niðurstöðurnar eru bornar saman eftir aldri kemur í ljós að nær allar leiðir og aðferðir til þátttöku eru taldar hafa reynst áhrifaríkar í hlutfalli við vægi þeirra. 13 ára börn eru þó á þeirri skoðun að landsfundir og alþjóðlegar ráðstefnur með fulltrúum ungs fólks hafi ekki reynst vel miðað við væntingar þeirra.

Pegar horft er til meðalgilda gloppugreiningarinnar er það engu að síður meðal yngstu barnanna (12 og 13 ára) sem viðhorfið er neikvæðast.

ADGERÐAPÁTTUR	Meðalgildi N=5781	12 ára N=322	13 ára N=1608	14 ára N=1901	15 ára N=1684	16 ára N=214
Leiðir ungs fólks til að hafa áhrif						
Sem fulltrúi í nemendaráði skólans	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,3	-0,2
Sem meðlimur ungmennaráðs sveitarfélags	-0,3	-0,2	-0,4	-0,3	-0,3	-0,2
Sem meðlimur ungmennaráðs samtaka/borgarhluta/hverfis	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3	-0,3	-0,3
Skátastarf, klúbbar og annað félagsstarf	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3	-0,2	-0,3
Meðalgildi	-0,33	-0,35	-0,39	-0,32	-0,28	-0,26
Aðferðir ungs fólks til að hafa áhrif						
Að taka þátt í mótmælum	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2
Áskorun til ráðamanna með undirskriftasöfnun	-0,3	-0,4	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2
Skrifleg persónuleg áskorun/ábending til ráðamanna	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2
Að sækja landsfund og/eða alþjóðlegar ráðstefnur þar sem fulltrúar barna eða unglinga taka þátt	-0,4	-0,4	-0,5	-0,4	-0,4	-0,4
Blogg og/eða samskiptavefir (t.d. MySpace, YouTube, Facebook)	-0,3	-0,2	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2
Að koma skoðunum sínum skriflega til skila (t.d. í skólablöðum, dagblöðum, á heimasíðu skólans)	-0,2	-0,4	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2
Þátttaka í hvers kyns félögum eða klúbbum (t.d. skátunum)	-0,2	-0,3	-0,3	-0,2	-0,1	-0,3
Meðalgildi	-0,28	-0,34	-0,32	-0,29	-0,23	-0,25
Meðalgildi	-0,30	-0,34	-0,35	-0,30	-0,25	-0,25

Tafla: Samanburður eftir aldri

Í gloppugreiningunni er gloppan ákvörðuð af mismuni þeirra talna sem gefa til kynna raunveruleg áhrif og þeirra sem lýsa mikilvægi þátta. Því neikvæðara sem gloppugildi þáttar er, því óánægðari voru þátttakendur með þann tiltekna þátt.

Grænt = þáttur kemur vel út, gult = þátt mætti bæta, rautt = þáttur kemur illa út

Grænt = hærra/betra en meðalgildi

Rautt = lægra/verra en meðalgildi

8.6. Samanburður eftir landi

Þegar löndin eru borin saman sést að nær allar leiðir og aðferðir til þátttöku eru taldar hafa reynst vel með tilliti til væntinga.

Svör frá íslenskum börnum lýstu jákvæðasta viðhorfinu, á meðan það neikvæðasta finnst meðal norskra þátttakenda. Gloppugreining tekur einnig með í reikninginn ákvarðað vægi hvers þáttar.

Norskum og sænskum þátttakendum finnst mega bæta útkomu þeirrar aðferðar sem tekur til landsfunda og alþjóðlegra ráðstefna. Nemendur í Noregi eru ennfremur á þeirri skoðun að nemendaráð hafi ekki staðið undir væntingum þeirra þegar tillit er tekið til þess vægis sem þeim er gefið.

ADGERÐAPÁTTUR	Meðalgildi N=5775	Finnland N=1044	Svíþjóð N=1697	Noregur N=1199	Danmörk N=1008	Ísland N=827
Leiðir ungs fólks til að hafa áhrif						
Sem fulltrúi í nemendaráði skólans	-0,3	-0,3	-0,3	-0,5	-0,4	-0,1
Sem meðlimur ungmennaráðs sveitarfélags	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,3	-0,1
Sem meðlimur ungmennaráðs samtaka/borgarhluta/hverfis	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,3	-0,1
Skátastarf, klúbbar og annað félagsstarf	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2
Meðalgildi	-0,31	-0,26	-0,31	-0,43	-0,33	-0,14
Aðferðir ungs fólks til að hafa áhrif						
Að taka þátt í mótmælum	-0,3	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2
Áskorun til ráðamanna með undirskriftasöfnun	-0,3	-0,2	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2
Skrifleg persónuleg áskorun/ábending til ráðamanna	-0,3	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Að sækja landsfundi og/eða alþjóðlegar ráðstefnur þar sem fulltrúar barna eða unglinga taka þátt	-0,4	-0,4	-0,5	-0,5	-0,4	-0,2
Blogg og/eða samskiptavefir (t.d. MySpace, YouTube, Facebook)	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,1
Að koma skoðunum sínum skriflega til skila (t.d. í skólablöðum, dagblöðum, á heimasíðu skólans)	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2
Þátttaka í hvers kyns félögum eða klúbbum (t.d. skátunum)	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Meðalgildi	-0,27	-0,23	-0,30	-0,32	-0,27	-0,19
Meðalgildi	-0,28	-0,24	-0,30	-0,36	-0,29	-0,17

Tafla: Samanburður eftir landi

Í gloppugreiningunni er gloppan ákvörðuð af mismuni þeirra talna sem gefa til kynna raunveruleg áhrif og þeirra sem lýsa mikilvægi þátta. Því neikvæðara sem gloppugildi þáttar er, því óánægðari voru þátttakendur með þann tiltekna þátt.

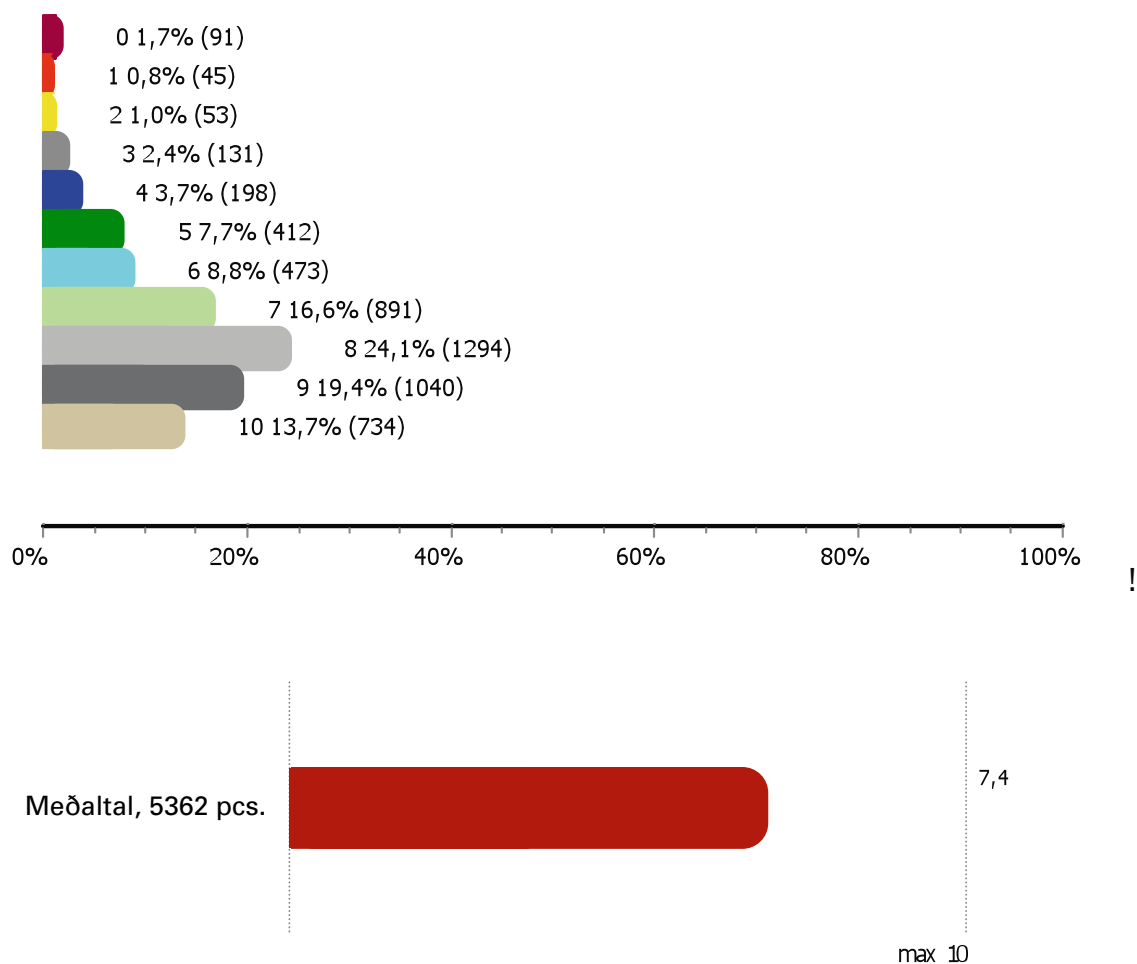
Grænt = þáttur kemur vel út, gult = þáttur mætti bæta, rautt = þáttur kemur illa út

Grænt = hærra/betra en meðalgildi

Rautt = lægra/verra en meðalgildi

9. LÍFSGÆÐI

Öll Norðurlöndin



Mynd 33: Hugsaðu þér stiga með tíu þrepum.

Ef tíunda þrepið er besta hugsanlega líðan þín, en undirlagið, 0, sú versta, á hvaða þrepi finnst þér þú standa núna?

Samanlagt 57 prósent þátttakenda völdu hæstu þrepin (8-10) þegar þau voru beðin um að meta lífsgæði sín, en fjögur prósent völdu lægstu þrepin (0-2).

Meðaltal svara í heild sinni varðandi lífsgæði er 7,4.

Heildarmat lífsgæða er aðeins örlítið hærra meðal drengja en stúlkna.

ADGERÐARÁTTUR	Meðalgildi N=5781	Stúlkur N=2882	Drengir N=2870
Lífsgæði	7,4	7,3	7,5
Meðalgildi	7,37	7,27	7,47

Tafla: Samanburður eftir kyni

Grænt = hærra / betra en meðalgildi

Rautt = lægra / verri en meðalgildi

Að auki meta yngri nemendur (12-13 ára) lífsgæði sín hærra en eldri nemar (14-16 ára).

ADGERÐARÁTTUR	Meðalgildi N=5781	12 ára N=322	13 ára N=1608	14 ára N=1901	15 ára N=1684	16 ára N=214
Lífsgæði	7,4	7,5	7,6	7,3	7,3	7,2
Meðalgildi	7,37	7,51	7,55	7,30	7,30	7,20

Tafla: Samanburður eftir aldri

Grænt = hærra / betra en meðalgildi

Rautt = lægra / verri en meðalgildi

Óánægja með líðan er algengari meðal eldri nema hvort tveggja hjá stúlkum og drengjum. Gögnin leiða einnig í ljós að munurinn milli drengja og stúlkna er meiri meðal eldri nemenda.

ADGERÐARÁTTUR	Meðalgildi N=5781	12 ára N=322	13 ára N=1608	14 ára N=1901	15 ára N=1684	16 ára N=214
Lífsgæði	7,3	7,5	7,5	7,3	7,1	7,1
Meðalgildi	7,27	7,46	7,47	7,27	7,08	7,07

Tafla: Samanburður eftir aldri - Stúlkur

Grænt = hærra / betra en meðalgildi

Rautt = lægra / verri en meðalgildi

ADGERÐARÁTTUR	Meðalgildi N=5781	12 ára N=322	13 ára N=1608	14 ára N=1901	15 ára N=1684	16 ára N=214
Lífsgæði	7,5	7,6	7,6	7,3	7,5	7,3
Meðalgildi	7,47	7,56	7,65	7,32	7,52	7,31

Tafla: Samanburður eftir aldri - Drengir

Grænt = hærra / betra en meðalgildi

Rautt = lægra / verri en meðalgildi

Eftir landi

ADGERÐARÁTTUR	Meðalgildi N=5775	Finnland N=1044	Svíþjóð N=1697	Noregur N=1199	Danmörk N=1008	Ísland N=827
Lífsgæði	7,3	7,8	7,1	7,1	7,6	7,2
Meðalgildi	7,34	7,79	7,15	7,12	7,57	7,16

Mynd 34: Hugsðu þér stiga með tíu þrepum. Ef tíunda þrepið er besta hugsanlega líðan þín, en undirlagið, 0, sú versta, á hvaða þrepi finnst þér þú standa núna?

Hæsta mat lífsgæða má finna meðal finnskra þátttakenda þar sem meðaltalið er 7,8. Á hæla þeirra koma þeir dönsku (meðaltal 7,6). Lægsta meðaltalið sést hjá íslenskum, sænskum og norskum þátttakendum (meðaltal 7,1 til 7,2).

Gögnin leiða í ljós að á öllum Norðurlöndunum meta stúlkur lífsgæði sín og líðan lægra en drengir. Munurinn á kynjunum er minnstur í Danmörku og mestur í Svíþjóð, Noregi og á Íslandi.

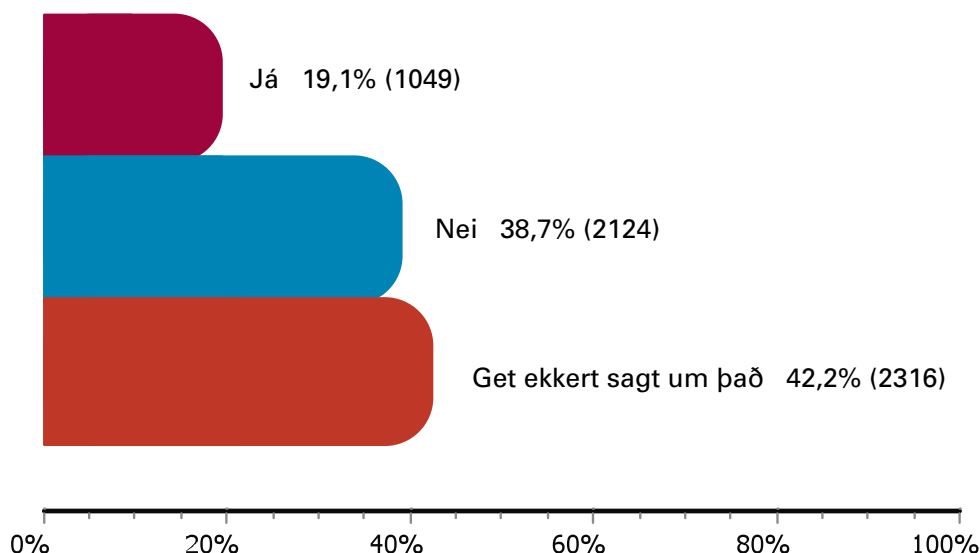
Niðurstöðurnar sýna að yngri nemendur frá Svíþjóð og Finnlandi (12-13 ára), meta lífsgæði sín hærra en eldri nemendur. Það sama kemur fyrir í niðurstöðum norskra nema; 14 ára unglingar eru ánægðari með líðan sína og 15 ára nemendur bersýnilega óánægðastir.

Í Danmörku meta nemendur sem eru 15 ára lífsgæði sín og líðan hæst. Lægsta matið má finna, samkvæmt niðurstöðunum, meðal 12 og 14 ára nemenda.

Á Íslandi eru það 13 og 15 ára nemar sem meta lífsgæði sín hærra en aðrir aldurshópar. 14 ára nemar gefa sérstaklega neikvæðara mat heldur en yngri og eldri börn.

10. BREYTINGAR Á SKOÐUN UM ÞAÐ AÐ HAFA ÁHRIF

Öll Norðurlöndin



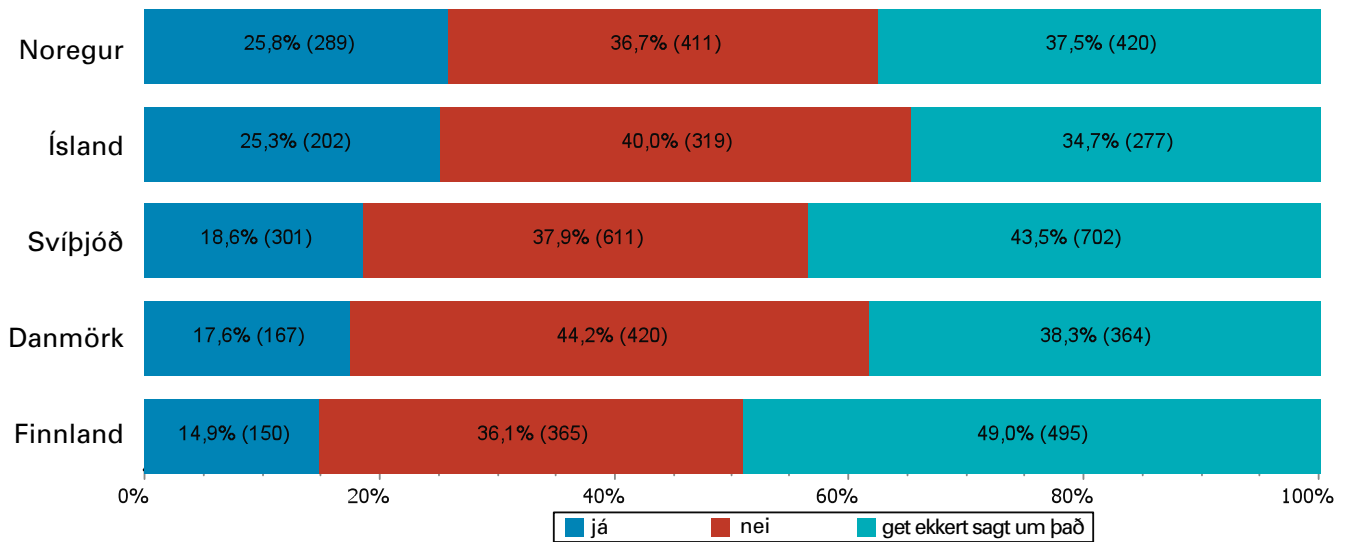
Mynd 35: Hugsarðu öðruvísi um það að hafa áhrif eftir að hafa svarað þessum spurningum?

39 prósent þátttakenda segjast ekki hugsa öðruvísi um það að hafa áhrif eftir að hafa svarað spurningunum. 19 prósent þeirra segjast hins vegar líta það að hafa áhrif öðrum augum.

43 prósent drengja telja sig ekki hafa breytt um viðhorf gagnvart þátttöku eftir að hafa fyllt út spurningalistann. Sú prósent er 34 prósentustig meðal stúlkna. Rétt um einn fimmti bæði drengja og stúlkna segist finna fyrir breytingu á viðhorfi. Hærra hlutfall stúlkna (46%) en drengja getur ekkert sagt um hvort þau líti þátttöku öðrum augum eftir spurningarnar. Samsvarandi prósent er 38 prósent meðal drengja.

Yngri nemendur (12-13 ára) fallast oftast en aðrir aldurshópar á að viðhorf þeirra hafi breyst að loknum spurningalistanum. Svo virðist sem jákvæðum svörum fari fækkandi eftir aldri þátttakenda samkvæmt niðurstöðunum.

Eftir landi



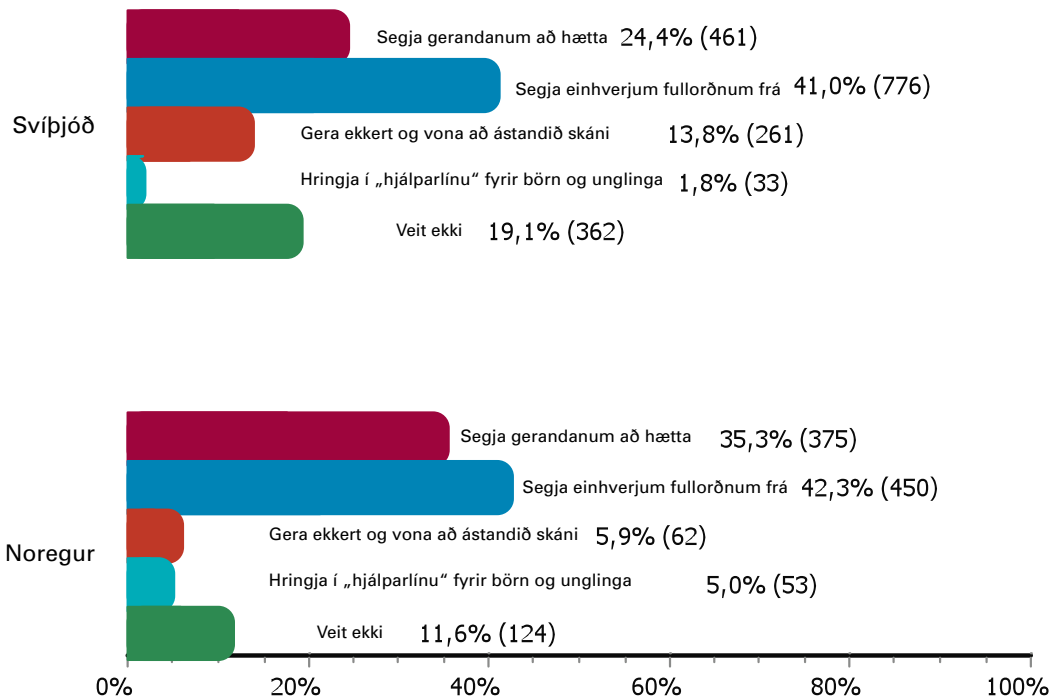
Mynd 36: Hugsarðu öðruvísi um það að hafa áhrif eftir að hafa svarað þessum spurningum?

Norskir (26%) og íslenskir (25%) þátttakendur segjast sérstaklega hafa fundið fyrir viðhorfsbreytingu gagnvart þátttöku.

Þátttaka í þessari könnun hefur haft minnst áhrif á viðhorf finnskra, sænskra og danskra barna. Það er á öllum Norðurlöndunum einkum algengara að drengir segist ekki hafa fundið fyrir neinum breytingum á skoðunum á því að hafa áhrif. Stúlkur segjast oftast ekkert geta sagt um það hvort það að svara spurningalistanum hafi haft einhver áhrif.

Í öllum löndunum er munur á viðhorfi fyrir og eftir þátttöku í könnuninni minni hjá eldri nemendum en hjá þeim yngri þar sem meiri munur mælist, aðallega hjá 12 og 13 ára nemendum.

11. EINEITI OG INNGRIP



Mynd 37:

Hvað myndir þú gera ef þú yrðir vitni að því að annar nemandi væri fórnarlamb eineltis, óréttlætis, ofbeldis, illrar meðferðar eða yfirgangs?

Um það bil fjórir af hverjum tíu þátttakendum frá Svíþjóð og Noregi segjast myndu segja fullorðnum frá því ef þeir sæju að einhver væri fórnarlamb eineltis. 24 prósent sænskra þátttakenda myndu grípa inn í og segja gerandanum að hætta, en 35 prósent norskra nemenda myndu grípa til sömu ráða.

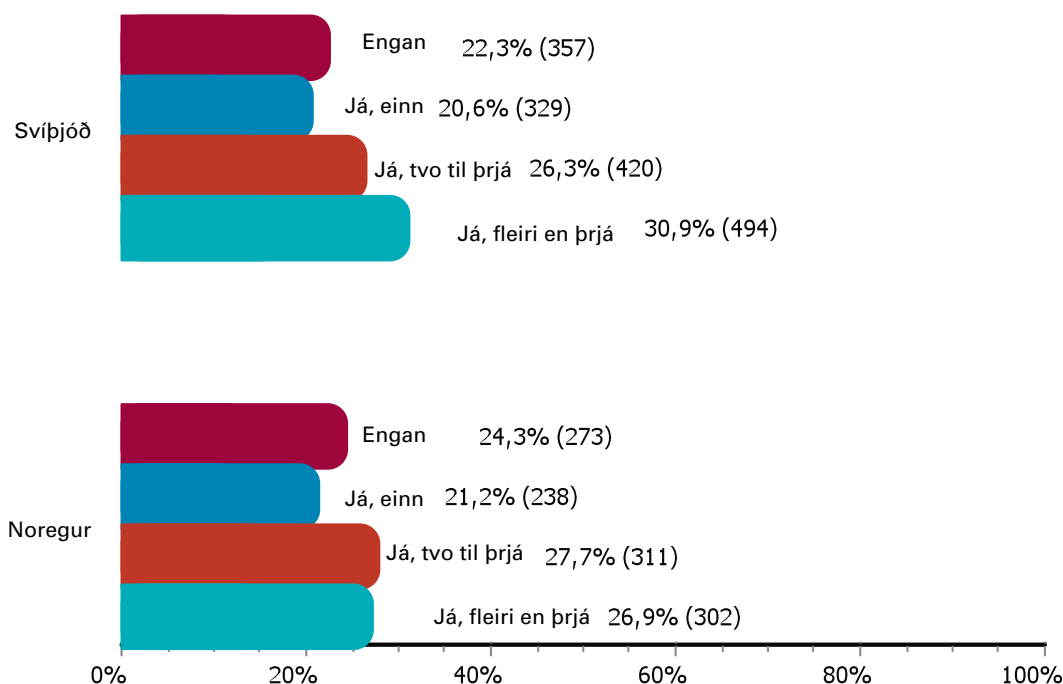
14 prósent sænskra nemenda myndi ekki gera neitt og 19 prósent þeirra vita ekki hvað þeir myndu gera ef þeir lentu í slíkum aðstæðum. Í Noregi myndu einungis 6 prósent ekki gera neitt og 12 prósent vita ekki hvað þau myndu gera.

Niðurstöðurnar eru svipaðar milli landa þegar kynin eru borin saman; í báðum löndum segist hærri hlutfall drengja en stúlkna myndu grípa inn í og segja gerandanum að hætta. Meirihluti stúlkna, bæði í Noregi og Svíþjóð, myndi segja einhverjum fullorðnum frá. Að auki segist hærri hlutfall drengja ekki myndu vita hvað þeir gerðu.

Yngri nemendur (12 til 13 ára) myndu þegar á heildina er litið oftast segja einhverjum fullorðnum frá, á meðan eldri nemar (14 til 16 ára) myndu oftast segja gerandanum að hætta.

12. STUÐNINGUR FULLORÐINNA

12.1. Tiltækileiki stuðnings fullorðinna



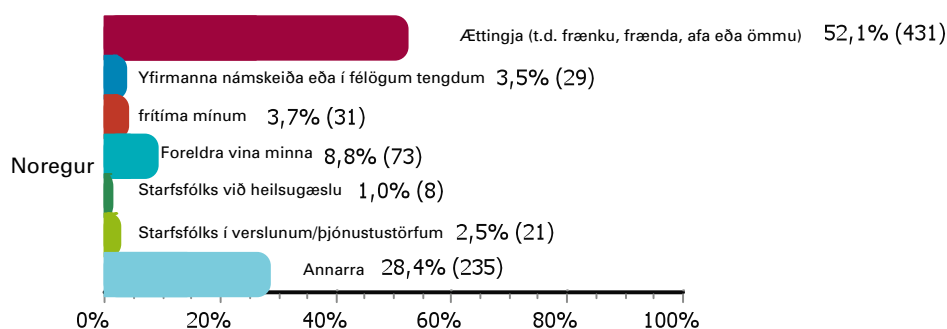
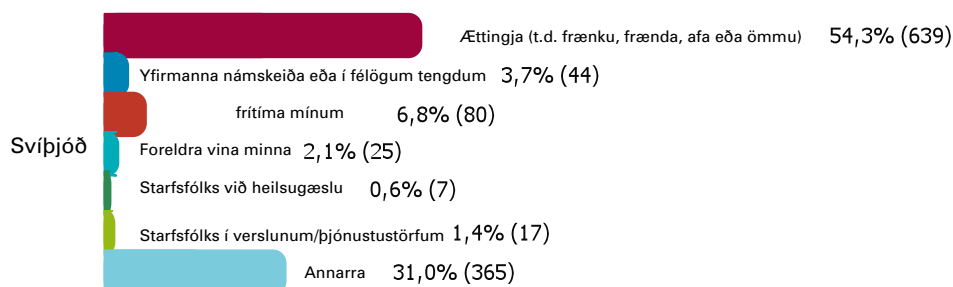
Mynd 38: Áttu einhverja fullorðna að, aðra en foreldra þína og kennara, sem þú getur talað við ef þú ert í vanda.

31 prósent þátttakenda frá Svíþjóð og 27% frá Noregi segjast hafa fleiri en þrjá fullorðna sem þau geti leitað til og rætt við um vandamál sín (aðra en fullorðna og kennara). Örlítið fleiri en 25 prósent þátttakenda frá báðum löndum hafa 2 til 3 slíka fullorðna í lífi sínu og u.þ.b 20 prósent eiga einn slíkan fullorðinn að. 22 prósent nemenda í Svíþjóð og 24 prósent í Noregi eiga engan fullorðinn að, annan en foreldra og kennara, sem þau geta leitað til með vandamál sín.

Hvort tveggja í Svíþjóð og Noregi eiga stúlkur örlítið oftar en drengir í það minnsta einn fullorðinn að. Munur milli kynjanna er þó ekki verulegur.

Gögnin leiða heldur ekki í ljós neinn verulegan mun milli aldurshópa. Í Svíþjóð skortir 16 ára nema oftar en aðra stuðning fullorðinna (30%). Í Noregi eru það 12 ára nemar (29%) sem hafa minnst bakland.

12.2. Hvar hægt er að finna stuðning fullorðinna



Mynd 39: Ef þú svaraðir síðustu spurningu jákvætt, til hvers myndirðu leita?

Meira en helmingi nemenda frá Svíþjóð og Noregi finnst þeir geta rætt um vandamál sín við fullorðinn meðlim stórfjölskyldunnar ef þeir þurfa. Að auki finnst sænskum börnum þau geta rætt við foreldra vana sinna (7%) og norskum börnum við starfsfólk við heilsugæslu (9%).

Pegar gögn eru borin saman eftir kyni kemur ekki í ljós neinn verulegur munur hvað þetta varðar.

Í báðum löndum eru það helst yngri börnin (12 til 13 ára) sem myndu ræða vandamál sín við meðlim fjölskyldunnar (u.þ.b. 60 prósent) á meðan einungis þriðjungur 16 ára nemenda myndi gera slíkt og minna en helmingur 15 ára nemenda.

13. SAMANTEKT Á NIÐURSTÖÐUM EFTIR LANDI

Samanlagðar aðlagðar niðurstöður af öllum Norðurlöndunum ásamt óaðlöguðum niðurstöðum einstakra landa hafa verið settar fram í þessari skýrslu.

Sá munur sem er hvað mest áberandi milli þátttökulanda: Finnlands, Svíþjóðar, Noregs, Danmerkur og Íslands, verða settar fram í þessum kafla. Við skoðun á þessum muni verður stuðst við óaðlöguð gögn.

Rannsóknargögnin leiða í ljós ákveðinn mun milli landa **hvað varðar þekkingu á og vitund um réttindi barna**.

Finnsk börn virðast hafa sterkari vitund um réttindi barna í samanburði við hin Norðurlöndin. Alls segjast 69 prósent finnskra barna í efri bekkjum grunnskóla sig vita talsvert eða mikið um réttindi barna. Sami hópur svarar til 58% í Svíþjóð, 54% í Noregi, 41% á Íslandi og 39% í Danmörku.

Þátttakendur frá Svíþjóð (85%), Finnlandi (84%) og Noregi (82%) eru best að sér varðandi réttindi barna. Á Íslandi vita 79 prósent þátttakenda að réttindi barna eiga við um öll börn undir 18 ára aldri í öllum heiminum. Þekking á réttindum barna er örlítið verri í Danmörku: 18 prósent danskra nemenda vita ekki um hverja réttindi barna eiga við.

- Það eru helst sænsk, finnsk og norsk börn sem hafa fengið upplýsingar um réttindi barna í skólanum (í heildina u.þ.b. 80 prósent). Munurinn á þeim og sama hópi á Íslandi og í Danmörku er rétt um 20 prósentustig.

Gögnin leiða einnig í ljós mun milli landa í viðhorfi gagnvart **líkamlegum refsingum**.

Börn frá Finnlandi líta líkamlegar refsingar á börnum greinilega mildari augum en þátttakendur af hinum Norðurlöndunum: 31 prósent finnskra þátttakenda eru á þeirri skoðun að líkamlegar refsingar séu ásættanlegar að einhverju marki. Á öðrum Norðurlöndum er prósentan í kringum 10 prósentustig.

- Norskir og danskir þátttakendur deila með sér neikvæðustu viðhorfi gagnvart líkamleg um refsingum, meira en 80 prósent svarenda eru á þeirri skoðun að börnum megi ekki refsa líkamlega undir nokkrum kringumstæðum. Í Finnlandi er hlutfall sama hóps örlítið lægra en 50 prósent og í Svíþjóð og á Íslandi er það í kringum 75 prósent.

Möguleikar til að hafa áhrif í skólanum, á heimilinu og í málefnum tengdum frítíma eru álitnir mikilvægastir af sænskum og norskum þátttakendum. Danskir þátttakendur gefa þessum þáttum minnst vægi. Þrátt fyrir það er munur milli landa ekki verulegur.

- Samkvæmt meðaltali heildarniðurstaðna á grundvelli gloppugreiningar meta Danir möguleika sína til að hafa áhrif hæst, en sænskir þátttakendur meta það svo að þeir hafi veikasta möguleika. Í niðurstöðum gloppugreiningarinnar er innifalið ákvarðað vægi þáttarins.

Niðurstöðurnar leiða greinilega í ljós mun milli landa í mati þátttakenda á **lífsgæðum sínum og líðan**.

- Hæsta mat lífsgæða má finna meðal finnskra þátttakenda þar sem meðaltalið er 7,8. Á hæla þeirra koma þeir dönsku (meðaltal 7,6). Lægsta meðaltalið sést hjá íslenskum, sænsk um og norskum þátttakendum (meðaltal 7,1 til 7,2).
- 88 prósent finnskra nemenda og 86 prósent danskra nemenda gefa lífsgæðum sínum 6 til 10 stig á kvarðanum 0-10. Á hinum Norðurlöndunum eru örlítið minna en 80 prósent barnanna sem gefa lífsgæðum sínum sömu stig.

14. HEILDARNIÐURSTÖÐUR

Markhópur þessarar rannsóknar samanstendur af nemendum af Norðurlöndunum úr efstu bekkjum grunnskóla (12 til 16 ára). Gögnin voru unnin úr svörum 5775 nemenda úr alls 155 skólum á Norðurlöndunum.

Meginmarkmið rannsóknarinnar var að komast að því hversu sterk vitund barna úr efstu bekkjum grunnskóla á Norðurlöndunum væri hvað varðar réttindi barna, ásamt því að kortleggja þátttöku og möguleika á þátttöku svarenda í daglegu lífi heima við, í skólanum og samfélaginu.

Réttindi barna / mannréttindi

Rétt yfir helmingur þátttakenda telur sig vera meðvitaða og vita mikið (9%) um réttindi barna eða vita frekar mikið um þau (46%). Einn fjórði þátttakenda finnst þeir vita mjög lítið um réttindi barna og einn tíundi hefur einungis heyrt á þau minnst. Fjögur prósent þátttakenda segjast ekki hafa neina þekkingu á réttindum barna. Þegar niðurstöður eru bornar saman eftir kyni segjast drengir oftar en stúlkur vita mikið eða frekar mikið um réttindi barna. Á hinn bóginn er aðeins hærra hlutfall drengja en stúlkna sem segist ekkert vita um réttindi barna eða ekki geta svarað spurningunni.

Meirihluti þátttakenda (75%) hefur fengið upplýsingar um réttindi barna í skólanum, þar á eftir úr útvarpi eða sjónvarpi (46%), í blöðum og tímaritum (35%) og á internetinu (32%). Einungis þrjú prósent svarenda segjast aldrei hafa heyrt um réttindi barna áður.

Meirihluti barna og unglinga af Norðurlöndunum (82%) veit að réttindi barna taka til allra barna undir 18 ára aldri í öllum heiminum. Örlítið meira en tíu prósent geta ekki sagt neitt um við hverja réttindi barna eiga. Tvö prósent þátttakenda halda að réttindi barna eigi einungis við um börn í Evrópu eða börn undir 10 ára aldri. Stúlkur (85%) eru betur að sér en drengir (79%) um það til hverra réttindi barna taka.

Þrjú af hverjum fjórum börnum úr efri bekkjum grunnskóla af Norðurlöndunum eru á þeirri skoðun að börnum megi ekki refska líkamlega við neinar kringumstæður. 13 prósent álíta vægari tegundir líkamlegra refsinga ásættanlegar. Þrjú prósent myndu leyfa líkamlegar refsingar á meðan tíu prósent þátttakenda gat ekki gefið svar við spurningunni. Stúlkur taka ákveðnari afstöðu gegn líkamlegum refsingum – 82 prósent þeirra sætta sig ekki við líkamlegar refsingar undir neinum kringumstæðum, á meðan sami hópur drengja fyllir 68 prósent.

Þátttakendur eru oftast sammála þeim fullyrðingum sem taka til almennra mannréttinda – börn á að vernda gegn hvers konar ofbeldi. Meirihlutinn er einnig á þeirri skoðun að allar manneskjur hafi rétt til að lifa. Minnihluti þátttakenda telur að einnig þær manneskjur sem hafa framið alvarlegan glæp hafi rétt til lífs.

Möguleikar til áhrifa

Börn og unglingar af Norðurlöndunum vilja ráða sjálf hvernig þau eyða eigin peningum. Þau vilja líka að raddir þeirra heyrist og þau séu höfð með í ráðum við ákvarðanatöku og lausn ágreiningsmála. Val á skóla og að hlustað sé á nemendur í tengslum við námsefni og kennslustundir skiptir nokkru máli fyrir þátttakendur. Á hinn bóginn eru atriði tengd heimilinu, á borð við að hafa áhrif á innviði herbergis síns, álitin mikilvæg.

Möguleikar til þess að hafa áhrif á atriði tengd skólanum eru helst álitnir veikari en þátttakendur hefðu æskt. Möguleikar á að koma með ábendingar til kennara og hafa áhrif á það námsefni sem tekið er fyrir í kennslustundum eru til dæmis álitnir veikir miðað við væntingar.

Stúlkum finnst möguleikar til áhrifa að meðaltali mikilvægari en drengjum, en finnst þær hafa örlítið minni raunverulega möguleika á að láta til sín taka og hafa áhrif.

Internetið er mikilvæg leið til þátttöku fyrir börn og unglinga af Norðurlöndunum. Að auki er það álitin áhrifarík leið.

Þátttaka

Börn og unglingar af Norðurlöndunum eru virk í þátttöku innan skólans, rétt um þriðjungur svarenda hefur tekið þátt í slíkri starfsemi. Þátttaka í stjórnmalastarfi og ungmennaráðum er þó sjaldgæfari. Drengir virðast vera örlítið virkari en stúlkur við að taka þátt í starfsemi sem er skipulögð utan skólans.

Þátttakendur voru beðnir um að lýsa skoðunum sínum á margvíslegum samfélags- og umhverfismálum og leggja mat á hvort þeir hafi fengið nægar upplýsingar varðandi þau. Það reyndist þátttakendum nokkuð erfitt að taka afstöðu gagnvart mörgum af fullyrðingunum, en það gæti orsakast af þeirri staðreynd að börn eru enn ekki mjög meðvituð um mörg samfélagsmál á borð við ferli ákvarðanatöku eða kosningar. Svarendur voru oftast sammála staðhæfingunni sem tók til þess hvort þau hefðu fengið nógu miklar og sannar upplýsingar varðandi loftslagsbreytingar og áhrif þeirra. Þeir voru sjaldnast sammála fullyrðingunni „það á að lækka kosningaaldur til sveitarstjórnar- og/eða þingkosninga“.

Lífsgæði

Börn og unglingar af Norðurlöndunum meta líðan sína og lífsgæði tiltölulega hátt; í heildina völdu 83 prósent þátttakenda valkost á bilinu 6 til 10 á kvarðanum 0-10. Heildarmeðaltal lífsgæða er 7,4.

Drengir meta lífsgæði sín örlítið hærra en stúlkur. Að auki leggja yngri nemar (12 til 13 ára) aðeins hærra mat á lífsgæði sín en eldri nemendur.

